

EN GUIDE TIL DANSKE KOMMUNER
KOMMUNAL
KLIMABUDGETTERING

EN GUIDE TIL KOMMUNAL KLIMABUDGETTERING

September 2025

KLIMAALLIANCEN

Klimaalliancen er et partnerskab mellem KL og Realdania (tidligere også de fem regioner), samt CONCITO og det internationale by-netværk C40 Cities, som uafhængige videnspartnere. Klimaalliancen er en fortsættelse af DK2020-projektet, hvorigennem de danske kommuner har lavet klimaplaner. Klimaalliancens formål er at understøtte kommunernes arbejde med at implementere klimaplanerne.

KLIMAUDVIKLINGSSPOR

Guiden er udviklet på baggrund af et projekt under Klimaalliancen – et såkaldt "klimaudviklingsspor" – som er et problemdrevet initiativ med det formål at understøtte kommunerne i implementeringen af deres klimaplaner.

Projektet er finansieret af:

Guiden er udviklet af CONCITO i 2024/2025 et tæt samarbejde med C40 og en arbejdsgruppe bestående af fagmedarbejdere fra en række kommuner.

HOVEDFORFATTER

Mathilde Johanne Cordua, CONCITO

VIDENSPARTNER

Kathrine Wehrs, C40 Cities
samt C40 Cities' klimabudgetterings-eksperter

ARBEJDSGRUPPEN

Torben Mølgaard Frandsen, Frederikssund Kommune

Charlotte Vesterlund, Svendborg Kommune

Sophie Kosiara Næsvang og Mathias Mildam Ottsen, Københavns Kommune

Mads Bæk Pedersen og Mikkel Lemme Jakobsen, Aarhus Kommune

Stinne Maria Thomassen, Rudersdal Kommune

Helene Bjerre-Nielsen, Middelfart Kommune

Anette Alfred Lysander Nielsen og Michael Gärtner Nielsen, Ballerup Kommune

FØLGERUPPEN FOR PROJEKTET

Tak til hele følgegruppen, der bestod af KTC's netværksgruppe for klimabudgetter, -regnskaber og data, som også var de, der tog initiativet til dette projekt. Netværksgruppens medlemmer er fagpersoner fra omkring 40 kommuner, der ikke blot satte gang i de indledende drøftelser om klimabudgettering, men også har deltaget aktivt i projektet og bidraget med værdifulde input og faglig sparring.

ORDFORKLARINGER

	Definition
Klimabudgettering	Klimabudgettering er et styringssystem, der sikrer, at kommunens klimamål integreres i beslutninger og budgetlægning (udfoldes på side 8).
Et klimabudget	Et klimabudget er et dokument med overblik over, hvordan det går med kommunens klimaindsats og -mål i relation til de økonomiske beslutninger, der er taget i kommunens årlige ordinære budgetproces. Et overblik der indgår side om side med, eller på anden måde er integreret i, kommunens økonomiske budget (udfoldes på side 25-28).
Et CO₂-budget	Et CO ₂ -budget er den samlede nettomængde af CO ₂ , der må udledes over en bestemt tidsperiode, hvis et ønsket klimamål skal overholdes (udfoldes på side 38).
En økonomisk budgetproces	En økonomiske budgetproces referer til den årligt tilbagevendende, lovbundne proces, hvor kommunalbestyrelsen i en kommune udarbejder, forhandler og vedtager kommunens økonomiske budget for det kommende finansår samt overslagsår for de tre efterfølgende år. Også kaldet kommunens ordinære budgetproces. Processen følger tidsfrister fastsat i den kommunale styrelseslov og Økonomi- og Indenrigsministeriets regler, herunder krav om offentlighed, høring og inddragelse af diverse udvalg, og afsluttes med budgetvedtagelse i efteråret.
Budgetaftale	En budgetaftale er resultatet af de politiske forhandlinger i kommunalbestyrelsen, hvor partierne eller listerne, der indgår i aftalen, bliver enige om de økonomiske rammer, prioriteringer og politiske tiltag for kommunen. Den fungerer både som beslutningsgrundlag for den endelige budgetvedtagelse og som et politisk dokument, der kommunikerer de indgåede kompromiser til borgere og interessenter.
Klimavurdering	En kvalitativ eller kvantitativ vurdering en analyse af, hvordan et planlagt tiltag, investering, politik eller et projekt påvirker klimaet (enten udledningen af drivhusgasser (CO ₂ e) eller klimarisici), set i forhold til kommunens fastlagte klimamål.
CO₂ og CO₂e	CO ₂ er kuldioxid og den mest almindelige drivhusgas fra kommunale aktiviteter som energiforbrug, transport og byggeri etc. Mens CO ₂ e (CO ₂ -ækvivalenter) er en fælles standardiseret måleenhed, der omregner alle drivhusgasser (herunder oftest metan (CH ₄) og lattergas (N ₂ O)) til samme klimateffekt, så de kan sammenlignes og omtales samlet. I denne guide anvendes blot CO ₂ som synonym for CO ₂ e af hensyn til læsevenligheden.
Klimabundlinje	I guiden bruges klimabundlinje som betegnelse for en opgørelse af den samlede klimapåvirkning (fx opgjort i udledningen af CO ₂) for en bestemt periode.
Klimatilpasning	Klimatilpasning betyder at planlægge og gennemføre tiltag, der reducerer klimarisici i kommunen. Dvs. reducerer risikoen for påvirkninger og eventuelle skader grundet klimaforandringer og vejrhændelser (som fx skybrud, stormflod, naturbrand eller tørke) for at beskytte borgere, bygninger, infrastruktur og natur etc..
Klimarisici	Klimarisici er risici for påvirkningen af klimarelaterede vejrhændelser, bestemt af samspillet mellem faren (sandsynlighed og omfang), udsathed (hvad der er i fare) og sårbarhed (modstandsdygtighed).

Gap-analyse	En gap-analyse er en vurdering af forskellen mellem forventede udledninger og klimamålene, baseret på en referencebane, samt en beregning af hvor meget yderligere virkemidler eller tiltag – både vedtagne og potentielle – kan bidrage til at lukke dette gap. En sådan gap-analyse illustreres typisk med tre kurver på en graf, der viser forskellen mellem et BAU-scenarie, et tiltagsscenarie og en mållinje og herimellem det gap der skal lukkes.
Reduktionssti / tiltagsscenarie	Kommunerne har i deres klimaplaner opstillet en række scenarier, som viser, hvordan de vil indfri deres klimamålsætninger. Dette illustreres oftest på en graf, som viser en eller flere reduktionsstier, eller scenarier, frem mod målsætningen. Disse scenarier består af en BAU-fremskrivning, samt én eller flere tiltagsscenarier.
BAU-fremskrivning	En 'Business-as-usual' (BAU)-scenarie er en fremskrivning af den årlige CO ₂ -udledning i kommunen i et scenarie, hvor kommunen fører en passiv klimapolitik, hvor udviklingen afspejler den forventede nationale udvikling, hvor der tages højde for de lokale forhold.
Tiltagsscenarie	Et tiltagsscenarie viser en reduktionssti, hvor kommunen har tilføjet den forventede effekt af egne tiltag til udviklingen i udledningen af CO ₂ over tid.
Scope 1, 2 og 3	GPC-protokollen , standarden for lokale CO ₂ -opgørelser, opdeler udledninger i tre scopes: Scope 1 er direkte udledninger inden for kommunegrænsen (fx bygninger, transport, industri, landbrug). Scope 2 er indirekte udledninger fra energiforbrug via el- og fjernvarmenet. Scope 3 er øvrige indirekte udledninger fra varer og tjenester, som forbruges i kommunen, men er produceret andre steder.
Indikatorer	Indikatorer er målbare størrelser, der bruges til at vurdere, følge og kommunikere fremskridt mod et mål, fx ton CO ₂ -reduktion, antal oliefyr eller MWh energiforbrug etc.
Merværdier	Merværdier er de sociale, miljømæssige og økonomiske gevinster, der kan opnås som positive sideeffekter ved gennemførelse af klimatiltag.
Rimelig og retfærdig fordeling	Rimelig og retfærdig fordeling handler om at sikre, at gevinsterne og eventuelle byrder ved kommunens klimatiltag fordeles på en fair måde mellem kommunens forskellige samfundsgrupper – herunder borgere, virksomheder og institutioner. Her oftest med særligt fokus på at klimainsatsen ikke forstærker allerede eksisterende uligheder i kommunen, ved fx at sikre, de mest udsatte og sårbare grupper får del i gevinsterne og goderne ved klimatiltagene.
Sociale hensyn	Sociale hensyn i klimainsatsen handler om at tilpasse klimatiltag til byens sociale, miljømæssige og økonomiske kontekst og at bruge viden og data om kommunen til at udvikle inkluderende mål, strategier og tiltag for klimatilpasning og CO ₂ -reduktion, så klimainsatsen er rimelig og retfærdig.

Forord

Under Klimafolkemødet i 2022 satte seks kommuner sig sammen og besluttede at oprette et erfaringsnetværk for kommunale klimabudgetter, -regnskaber og data. Det blev startskuddet til det nuværende KTC-netværk, hvor alle landets kommuner er velkomne til at deltage.

Siden da er netværket vokset til omkring 40 kommuner, som mødes 2-3 gange årligt. Her deler vi erfaringer, udvikler metoder og drøfter udfordringerne ved at arbejde systematisk med kommunale klimabudgetter.

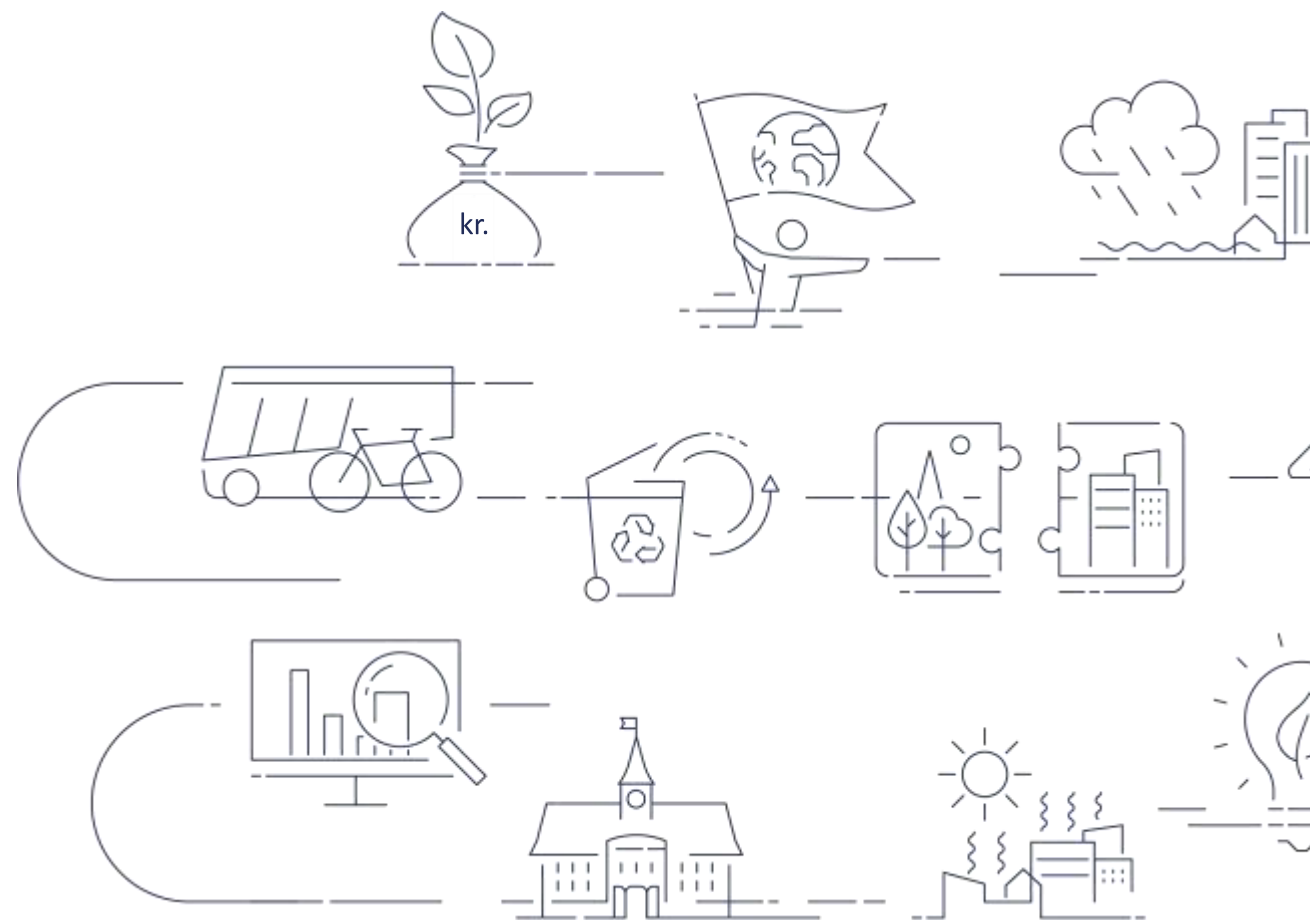
Det er på baggrund af dette arbejde – og i samarbejde med CONCITO, C40 og Klimaalliancen – at vi nu med stor glæde kan præsentere denne guide. Vores ambition er, at den kan hjælpe kommuner med at skabe overblik over de mest centrale overvejelser, når man skal i gang med klimabudgettering – både administrativt og politisk i kommunen.

Vi håber, guiden kan inspirere og understøtte jeres arbejde med at styrke den kommunale klimainsats igennem klimabudgettering.

Vi ønsker alle god læselyst.

Torben Mølgaard Frandsen & Charlotte Vesterlund

Koordinatorer for KTC-netværket for klimabudgetter, -regnskaber og data

Indhold

1	<u>Introduktion til guiden.....</u>	7
	Hvad er klimabudgettering?.....	8
	Argumenter for klimabudgettering.....	10
	Om guiden.....	11
2	<u>Nødvendige forudsætninger.....</u>	12
	Spørgsmål der er værd at overveje når I skal i gang.....	13
3	<u>Klimahensyn i kommunens budgetproces.....</u>	17
	Integrér klima i kommunens økonomiske budgetproces.....	18
	Klimavurderinger af budgetinitiativer.....	20
	Beregningsmetoder og værktøjer.....	24
4	<u>Selve klimabudgettet.....</u>	25
	Hvad er et klimabudget?.....	26
	Definer omfanget for klimabudgettet over tid.....	27
	Tjekliste for klimabudgettet.....	28
5	<u>Klima i sagsfremstillinger.....</u>	29
	Et forslag til et årshjul for klimabudgettering.....	32
	Kommunikation er afgørende.....	33
6	<u>Videregående klimabudgettering.....</u>	34
	Integrering af klimatilpasning i klimabudgettering.....	36
	Integrering af merværdier og rimelig og retfærdig fordeling.....	37
	Hvad er et CO ₂ -budget?	38
7	<u>Case-eksempler.....</u>	39
8	<u>Nyttigt materiale.....</u>	57

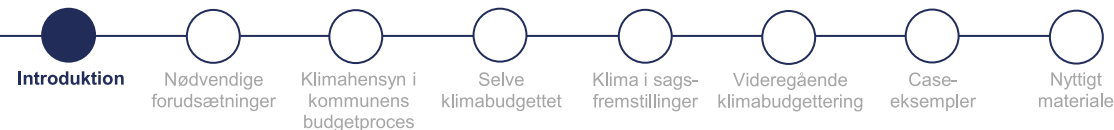
1 INTRODUKTION TIL GUIDEN

Hvad er klimabudgettering?

Hvorfor implementere klimabudgettering?

Hvad indeholder guiden, hvem er målgruppen og hvordan kan den bruges?

HVAD ER KLIMABUDGETTERING?

Med klimabudgettering sørger kommunen for, at klimaplanens ambitioner for, hvor stor en klimapåvirkning en kommune må have over en bestemt periode, bliver overholdt – lidt som et økonomisk budgettering, men for klimaet. Der er derned tale om et styringssystem for klimaindsatsen, som kobles til den økonomiske budgettering. Et styringssystem, der sikrer, at klimahensyn og –overvejelser integreres i alle dele af den kommunale beslutningstagning – på tværs af forvaltninger og ind i kommunens ordinære budgetproces.

Sagt på en anden måde, så er klimabudgettering et styringssystem som skal være med til at sikre, at kommunen får implementeret sin klimaplan og når sine klimamål.

Konceptet klimabudgettering opstod i Oslo i 2016 og har siden vundet indpas internationalt og, i stigende grad, også i Danmark. Som et nyt og hastigt udviklende område opleves der ofte variation og en vis forvirring i brugen af begreberne, da kommuner, byer og organisationer kan lægge forskellige betydninger i dem.

På næste side (figur 1) vises de forskellige begreber, der oftest optræder i sammenhæng med klimabudgettering. Figuren illustrerer, hvordan disse begreber adskiller sig fra hinanden, og hvordan de udgør mulige elementer i klimabudgettering.

C40 Cities har et dedikeret program for klimabudgettering – [Climate Budgeting Programme](#) – med et team af internationale eksperter, der rådgiver medlemsbyer verden over i at udvikle og implementere klimabudgettering som en del af deres styringsstruktur. Nogle af C40's eksperter har tidligere arbejdet i Oslo Kommune – pionerbyen inden for klimabudgettering med mange års praktisk erfaring i at bruge metoden til at styre byens klimaindsats (læs mere om Oslos arbejde med klimabudgettering på side 53).

C40 anvender følgende definition af klimabudgettering, som også er den definition, som guiden læner sig opad:

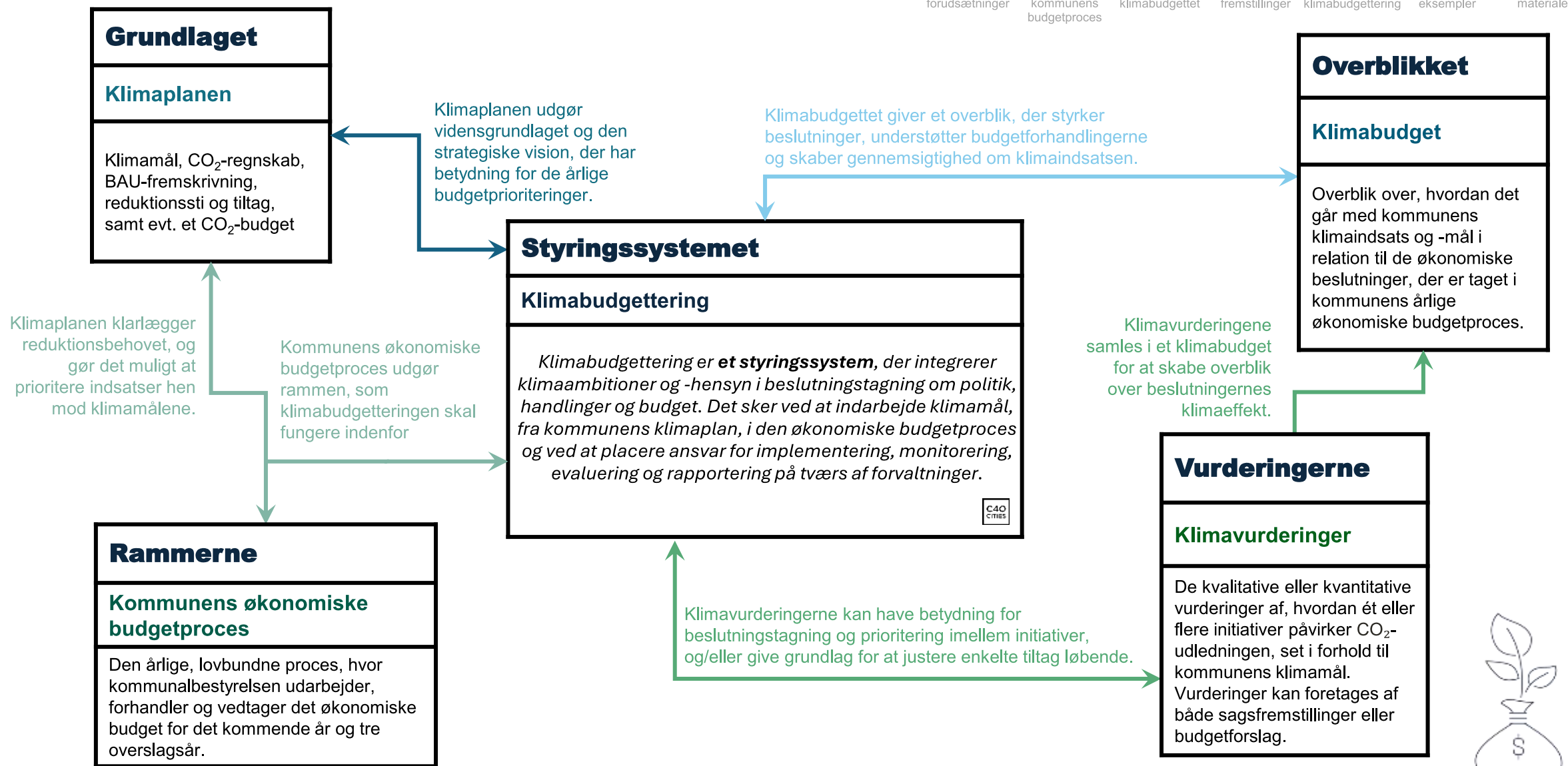
“
Klimabudgettering er **et styringssystem**, der integrerer klimaambitioner og -hensyn i beslutningstagning om politik, handlinger og budget. Det sker ved at indarbejde klimamål, fra kommunens klimaplan, i den økonomiske budgetproces og ved at placere ansvar for implementering, monitorering, evaluering og rapportering på tværs af forvaltninger.

”

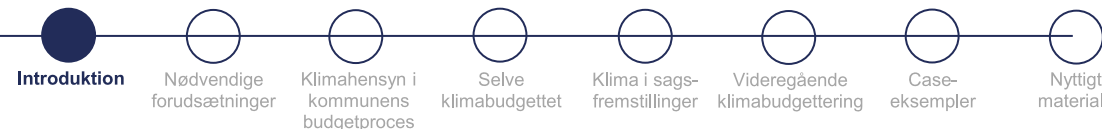
Oversat til dansk fra
Kilde: [C40 Cities \(2025\)](#)

Figur 1 Elementer i klimabudgettering
 inspireret af og modificeret fra: [C40 Cities \(2024\)](#)

ARGUMENTER FOR KLIMABUDGETTERING

Mange af de principper, som klimabudgettering bygger på – tydelige mål, systematisk monitorering og sammenhæng mellem strategi og økonomi – kunne i princippet anvendes på andre områder som ulighed eller jobskabelse etc.. Men klimaindsatsen adskiller sig på flere afgørende punkter:

- **Langsigtethed:** Klimamålene rækker årtier frem og kræver en vedholdende indsats, uanset skiftende politiske dagsordener.
- **Tværgående indsats:** De fleste kommunale forvaltningsområder kan bidrage til at levere opfylde klimamålene, da klimaindsatsen berører mange områder – fra anlæg, byggeri til trafik, kantiner og indkøb.
- **Kommunernes nøglerolle:** Kommunerne er centrale aktører i den grønne omstilling og skal derfor have styringsværktøjer, der kan sikre reelle fremskridt.

Det er ikke en ny tanke, at økonomistyring handler om mere end balance i regnskabet. Fx investerer vi i skoler, fordi det løser en vigtig samfundsopgave. På samme måde har vi nu en ny bundlinje: en klimabundlinje, defineret af kommunens klimamål.

Derfor skal klimahensyn heller ikke stå som et særskilt projekt ved siden af budgettet, men indgå i kommunens styringsregime på lige fod med økonomien.

Ved at tænke de to styringslogikker sammen skaber vi en robust ramme, der sikrer at klimaambitionerne ikke bliver ved fine ord, men omsættes til handling.

Klimabudgettering sikrer en direkte kobling mellem kommunens klimaplan og den økonomiske planlægning

➔ Det sikrer, at klimaambitionerne ikke forbliver på papiret, men omsættes til prioriterede indsatser og konkrete investeringer.

Klimabudgettering gør klimamål til en integreret del af kommunens økonomiske planlægning og politiske beslutningstagning

➔ Klimahensyn bliver en naturlig del af samme beslutningsspor som økonomi, drift og udvikling.

Klimabudgettering sikrer fordeling af ansvar og ejerskab for klimaindsatsen på tværs af forvaltninger

➔ Klimaarbejdet bliver et fælles ansvar – ikke kun et arbejde der sker i en miljø- og teknikforvaltning eller hviler på få ildsjæle.

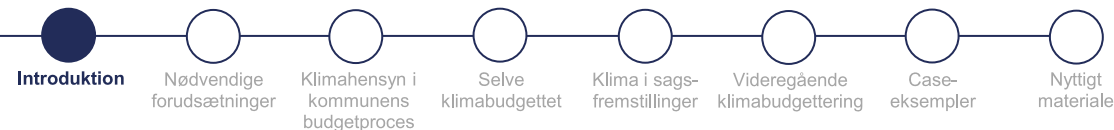
Klimabudgettering styrker løbende monitorering og evaluering af klimaindsatsen

➔ Kommunen kan systematisk følge udviklingen, som gør det muligt at justere og supplere indsatser i tide undervejs, så klimamålene ikke skrider.

Klimabudgettering styrker gennemsigtighed og legitimitet

➔ Politikere og borgere kan se, hvordan klima prioriteres – og hvilke valg der træffes for at nå målene.

Om guiden

Denne guide har til formål at 1) give forståelse for, hvad klimabudgettering er og 2) vise, hvordan kommunen kan komme i gang med klimabudgettering.

Hvem er målgruppen for guiden?

Guiden henvender sig til primært til kommunale klimafaglige medarbejdere i en klimaenhed (typisk placeret under en teknik- og miljøforvaltning) og økonomifaglige medarbejdere i økonomiforvaltningen, der:

- første gang hører om klimabudgettering og vil forstå, hvad det indebærer.
- vil i gang, men har brug for inspiration til, hvor de skal starte.
- allerede arbejder med klimabudgettering og søger inspiration til næste skridt.
- ønsker at udvide klimabudgetterings-arbejdet til også at omfatte klimatilpasning, og/eller merværdier og rimelig og retfærdig fordeling af disse.

Hvordan er guiden udarbejdet?

Denne guide tager især udgangspunkt og inspiration i [C40's internationale guidance til klimabudgettering](#). I et samarbejde mellem CONCITO, C40 og en række fagmedarbejdere fra danske kommuner er indholdet blevet evalueret og justeret, så det afspejler både danske erfaringer og internationale best practices. Resultatet er en kontekstspecifik dansk guide, der skaber en fælles terminologi og tilgang til arbejdet med klimabudgettering i danske kommuner, suppleret med cases til inspiration.

Hvordan er guiden struktureret?

Guiden består af otte kapitler. I øverste højre hjørne er det altid muligt at se, hvor i guiden læseren befinder sig.

På første side af hvert kapitel gives et overblik over de spørgsmål, kapitlet skal hjælpe med at besvare.

Hvad indeholder guiden?

I denne guide fokuseres der primært på, hvordan kommuner gennem klimabudgettering kan sikre implementeringen af de tiltag, der er nødvendige for at de kan nå deres mål for CO₂-reduktion.

Derudover berører guiden også, hvordan klimabudgettering også kan anvendes til at integrere kommunens mål for klimatilpasning og merværdier, og rimelig og retfærdig fordeling af disse. Disse aspekter udfoldes som inspiration for kommuner, der ønsker at gå videre, og udvikle mere på sin klimabudgettering i kapitel 6 *Videregående klimabudgettering*.

Til sidst indeholder guiden en række case-eksempler fra kommuner, der allerede arbejder med klimabudgettering. Disse uddybes i kapitel 7 men nævnes også undervejs i guiden.

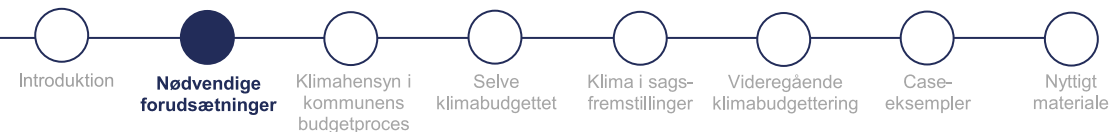

2 NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER

Hvad bør kommunen overveje, inden arbejdet med klimabudgettering sættes i gang?

Hvilke forudsætninger skal på plads?

I høj grad på plads

Slet ikke på plads

Spørgsmål der er værd at overveje når I skal i gang

Alle danske kommuner har i dag en klimaplan gennem DK2020-projektet, men de er meget forskellige steder i implementeringen, både ift. ressourcer, data og organisering.

Der findes ikke ét rigtigt sted at starte. Det vil være forskelligt hvad passer til kommunens forudsætninger, ressourcer og værdier.

Det afgørende er at være bevidst om valg af tilgang og sikre en fælles politisk og ledelsesmæssig opbakning til den. Dét skaber et solidt afsæt for kommunens indsats for klimabudgettering og for, hvordan det kan udvikles over tid.

Her ses fem centrale spørgsmål, der kan hjælpe kommunen med at vurdere sit udgangspunkt: *Har vi dette helt på plads, delvist på plads – eller slet ikke på plads endnu?*

På de næste sider udfoldes spørgsmålene og der gives inspiration til, hvordan der kan arbejdes videre med de forudsætninger, der endnu ikke er fuldt ud på plads.

Har I styr på grundlaget? – kommunens klimaplan

Er der afsat medarbejderressourcer til at implementere klimaplanen?

Har I et samarbejde mellem klima- og økonomifaglige medarbejdere?

Har I kompetencer til at lave klimavurderinger af forskellige tiltag og initiativer?

Har I et monitoreringssetup til at følge fremdriften i implementeringen af klimaplanen?

Har I styr på rammerne - kommunens økonomiske budgetproces

Få et overblik over status på kommunens klimamål og -tiltag. Få inspiration på side 14.

Sikr' formel politisk og ledelsesmæssig opbakning til at prioritere klimaarbejdet. Herunder hos politikerne, økonomichefen og øvrige relevant ledelse. Få inspiration på side 14.

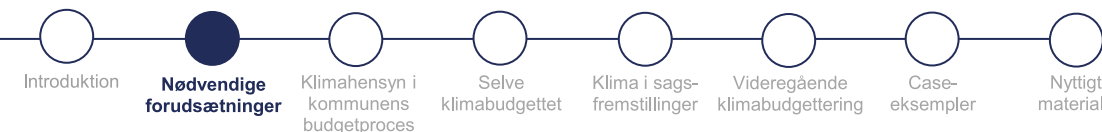
Etabler et samarbejde mellem relevante klima- og økonomifaglige medarbejdere. Få inspiration på side 15-16.

Opbyg de nødvendige kompetencer i administrationen. Få inspiration på side 16.

Brug klimabudgettering til at styrke jeres monitorering af klimainsatsen. Få inspiration på side 19.

Få et overblik over kommunens økonomiske budgetproces. Og udarbejd' et årshjul for klimabudgettering. Få inspiration på side 18-32.

Få styr på grundlaget – kommunens klimaplan

Gennem [DK2020-samarbejdet](#) har de danske kommuner allerede udviklet ambitiøse klimaplaner og har dermed grundlaget på plads.

Klimabudgettering kan bruges til at realisere klimaplanen ved at sikre, at der allokeres midler til de nødvendige klimatiltag, at ansvar for implementering fordeles, og at der følges op og justeres på indsatsen løbende.

For at komme i gang kræver det, at I forholder jer til jeres nuværende udgangspunkt og forudsætninger.

Nedenfor finder I en række konkrete anbefalinger til de første skridt:

Skab overblik over kommunens klimamål. Start eventuelt med jeres mål for CO₂-reduktion – både det overordnede mål om klimaneutralitet, eventuelle delmål og sektormål. På sigt kan I indarbejde målene for klimatilpasning og merværdier samt rimelig og retfærdig fordeling af disse.

Skab overblik over de klimatiltag, der allerede indgår i klimaplanen. Hvilke er igangsat, og hvilke mangler at blive sat i gang for at nå klimamålene?

Skab overblik over, i hvilken grad klimaplanen er finansieret. Nogle kommuner har en klimapulje til implementering klimaplanen, typisk for en periode, mens andre skal beslutte og forhandle finansiering løbende i forbindelse med budgetforhandlingerne. Hvor står I?

Afsæt medarbejderressourcer

Det kræver tilstrækkelige medarbejderressourcer både at implementere klimaplanen og at arbejde med klimabudgettering. En plan gør det ikke alene, den skal omsættes til handling, koordineres på tværs af forvaltninger og følges op løbende. Uden dedikerede ressourcer risikerer indsatsen at blive nedprioriteret eller fragmenteret.

I case-beskrivelserne fra side 39 kan det ses, hvor mange ressourcer andre kommuner bruger på klimabudgettering. Bemærk, at der er store forskelle kommunerne imellem, afhængigt af organisering, opgavefordeling, niveauet og kompleksiteten i klimabudgetteringsopgaven samt øvrige arbejdsopgaver – tallene bør derfor læses med disse forbehold.

Hvordan kan der arbejdes strategisk med at sikre de nødvendige ressourcer:

Sikre politisk og ledelsesmæssig opbakning

Et klart mandat er afgørende for at kunne prioritere klimainsatsen og sikre forankring i den politiske og administrative ledelse.

Sikre medarbejderressourcer gennem klimaplanen

Flere kommuner har skrevet ind i klimaplanen, at de vil arbejde med klimabudgettering. Det kan være med til at give den afgørende politiske og ledelsesmæssige opbakning fra start og kan sikre de nødvendige ressourcer. På den måde er det lykkedes nogle kommuner at afsætte midler til medarbejdere, der kan drive og udvikle processen samt koordinere på tværs af forvaltninger.

Det er dog vigtigt at understrege, at både arbejdet med klimabudgettering og implementering kan igangsættes på baggrund af eksisterende planer og mål, og ikke behøver at afvente en ny eller revideret plan.

Klimabudgettering kræver en tydelig organisering – ikke kun for at placere ansvar, men for at skabe stærke samarbejder, klar beslutningskraft og de rette kompetencer på tværs af kommunen. Klimamålene berører mange fagområder, og ingen forvaltning kan løfte opgaven alene. En effektiv organisering forbinder de klimafaglige medarbejdere med økonomiafdelingen, så klimamål integreres i den ordinære budgetproces. Samtidig er samarbejde med nøgleafdelinger som fx indkøb vigtigt, ligesom politiske udvalg, forsyningsselskaber og eksterne partnere bør inddrages.

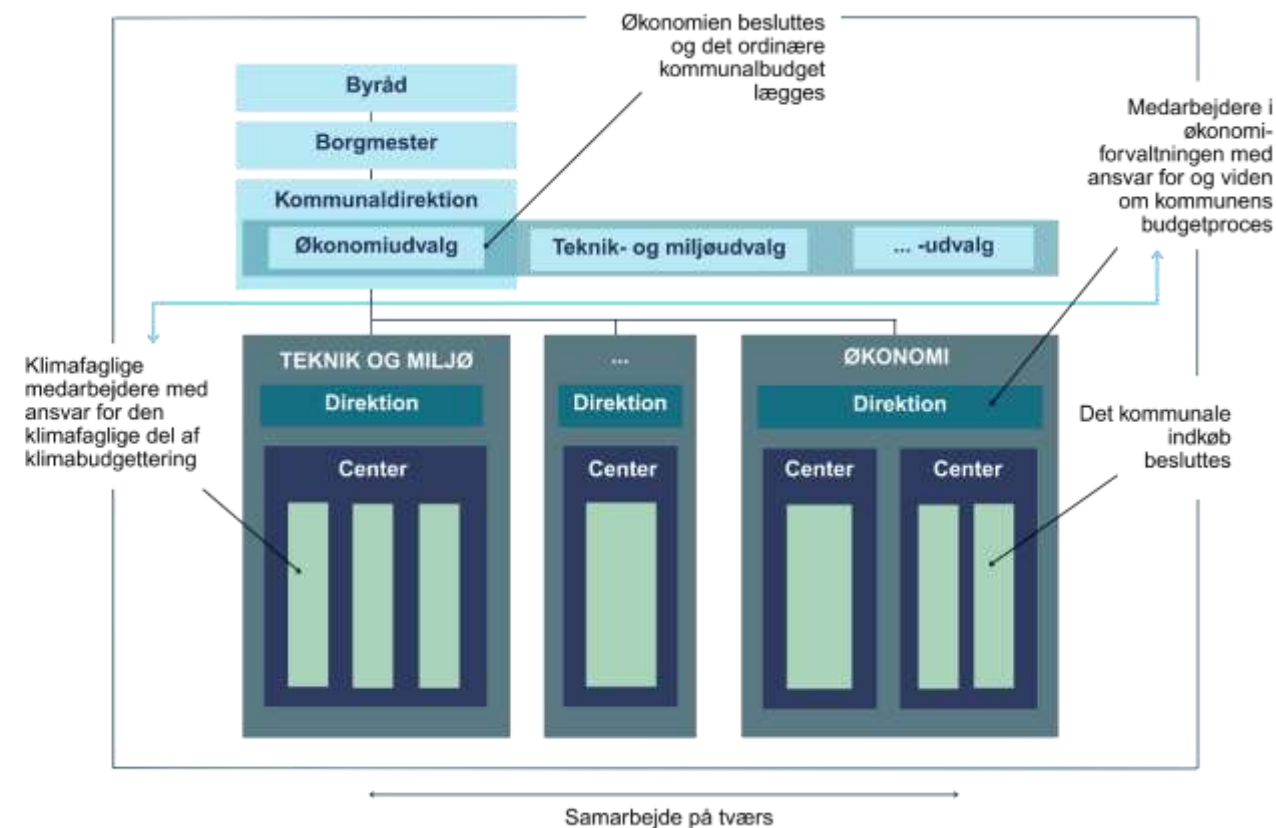
Organisationsdiagrammet (figur 2) viser et eksempel på, hvordan arbejdet kan struktureres. Ofte vil det også være relevant at nedsætte andre arbejds- eller styregrupper, som ikke fremgår af figuren, men som er nødvendige for at sikre, at de ansvarlige for klimabudgetteringen har de rette kompetencer til opgaven.

For at sikre en stærk organisering af klimabudgetteringsarbejdet er der forskellige tilgange, som kan kombineres eller tilpasses den enkelte kommunes behov:

Etabler et team, der kombinerer klimafaglig og økonomisk indsigt. Det styrker koordineringen og sikrer, at både klima og økonomi tænkes sammen fra starten.

Organiseringen kan med fordel tage udgangspunkt i de strukturer, der allerede er etableret til implementeringen af klimaplanen. Det er ikke altid nødvendigt at oprette nye grupper, da eksisterende fora ofte kan tilpasses og styrkes.

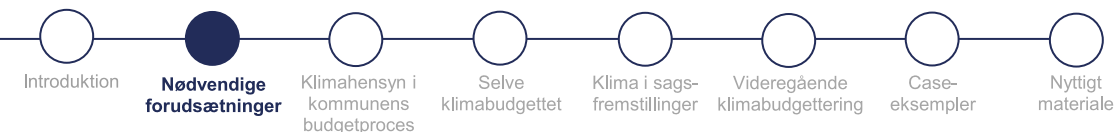
fortsætter på næste side...

Figur 2 Organisationsdiagram med vigtige samarbejder på tværs

Kommunens organisering af udvalg, fagområder mv. varierer meget fra kommune til kommune. Derfor også hvor de klimafaglige medarbejdere er placeret organisatorisk. I mange tilfælde ligger en eventuel klimaeenhed, eller den medarbejder der sidder med klimaopgaven, i Teknik- og Miljøforvaltningen. Denne placering har klare fordele og er ofte et naturligt sted at placere dem, men kan samtidig gøre det sværere at få klimadagsordenen løftet højere ind i organisationen og tættere på den øverste ledelse.

Etabler en stærk styregruppe

Sammensæt en styregruppe med ledelses- og beslutningskraft, fx med repræsentanter fra økonomi, teknik, klima og direktion. Det skaber ejerskab, sikrer tværgående forankring og holder processen på sporet.

Skab en kultur

Klimabudgettering kræver en samarbejdskultur, hvor fagområder arbejder sammen på tværs og deler ansvar. Klimabudgettering skal ses som en fælles opgave på tværs af kommunens organisation.

Definér ansvar og ejerskab for konkrete mål og tiltag

Gør det klart, hvem der leverer på hvilke mål og tiltag, og hvordan indsatsen understøtter kommunens samlede klimamål. På den måde bliver klimaansvaret konkret for de enkelte enheder og samarbejdspartnere.

Opbyg og søg viden og kompetencer de rigtige steder

Sørg for, at klimavurderinger kan laves kvalificeret. Ud over at det er relevant at sammensætte en gruppe med både klimafaglige og økonomifaglige medarbejdere, er det oftest også nødvendigt at inddrage, enten løbende eller i en gruppe, andre fagområder, der er centrale for kommunens budgetforslag – fx indkøb, byggeri, socialområdet, ejendomsdrift eller veje.

Klare roller og ansvar

Placér ansvaret dér, hvor der er både viden, mandat og handlemuligheder. Det skal være tydeligt, hvem der beslutter hvad, og hvordan de enkelte roller bidrager. Fx ligger viden om energirenoveringer typisk hos ejendomsafdelingen, fjernvarmeudvikling hos forsyningsselskabet, mens mobilitetsindsatser kan ligge hos trafikalselskaber. Overvej hvordan kommunen kan få alle disse roller i spil, for de sidstnævnte fx igennem løbende dialog og ejerstrategier.

SÅDAN HAR ANDRE KOMMUNER GREBET DET AN

- I **Københavns Kommune** er det medarbejdere i Økonomiforvaltningen tæt på budgetprocessen, der er hovedansvarlige for at udarbejde klimabudgettet i tæt samarbejde med medarbejdere med klimafaglig viden og beregningskompetencer fra både Teknik- og Miljøforvaltningen og andre forvaltninger. **Læs mere på side 43.**
- **Rudersdal Kommune** har placeret ansvaret for klimabudgetteringsarbejdet og udarbejdelsen af selve klimabudgettet i et klimasekretariat under området ”By og Miljø”, men samarbejder med kommunens økonomiafdeling, herunder igennem løbende møder med de budgetansvarlige. **Læs mere på side 45.**
- **Ballerup Kommune** har et Klimasekretariat, som har ansvar for koordinationen af klimaplanen. Dertil er der nedsat en arbejdsgruppe med medarbejdere på tværs af organisationen for at sikre opbygning af faglig viden. Dertil er der nedsat en styregruppe for klimapolitikken og klimaplanen, hvori der bl.a. er centerchefer. Denne organisering er med til, at Ballerup sikrer en proces for klimabudgettering, hvor der er løbende politisk og administrativ opfølgning på implementeringen af klimahandleplanen. **Læs mere på side 49.**

Opbyg kompetencer til at lave klimavurderinger

En klimavurdering er en kvalitativ eller kvantitativ analyse af, hvordan et budgetinitiativ eller en sagsfremstilling påvirker klimaet i forhold til kommunens klimamål. Se [side 20–24](#) og [side 29–31](#) for gennemgang af, hvordan klimavurderinger kan udføres, og hvilke konkrete kompetencer det kræver. De nødvendige kompetencer afhænger af både omfanget og ambitionen for klimavurderingerne.

Brug ekstern hjælp – men byg intern viden op

Konsulentbistand kan ofte være nyttigt til at lave konkrete CO₂-beregninger, men sørg for, at viden og kompetencer gradvist opbygges i organisationen, så kommunen selv kan drive arbejdet videre.

3

KLIMAHENSYN I KOMMUNENS BUDGETPROCES

Hvordan integreres klimahensyn i kommunens økonomiske budgetproces?

Hvornår i budgetprocessen er det mest relevant at bringe klima i spil?

Hvordan kan der laves klimavurderinger af budgetinitiativer?

Integrér klima i kommunens økonomiske budgetproces

I dette kapitel gennemgås en typisk kommunal budgetproces med særligt fokus på, hvor og hvordan klimahensyn og -overvejelser kan integreres som en del af kommunens ordinære budgetproces.

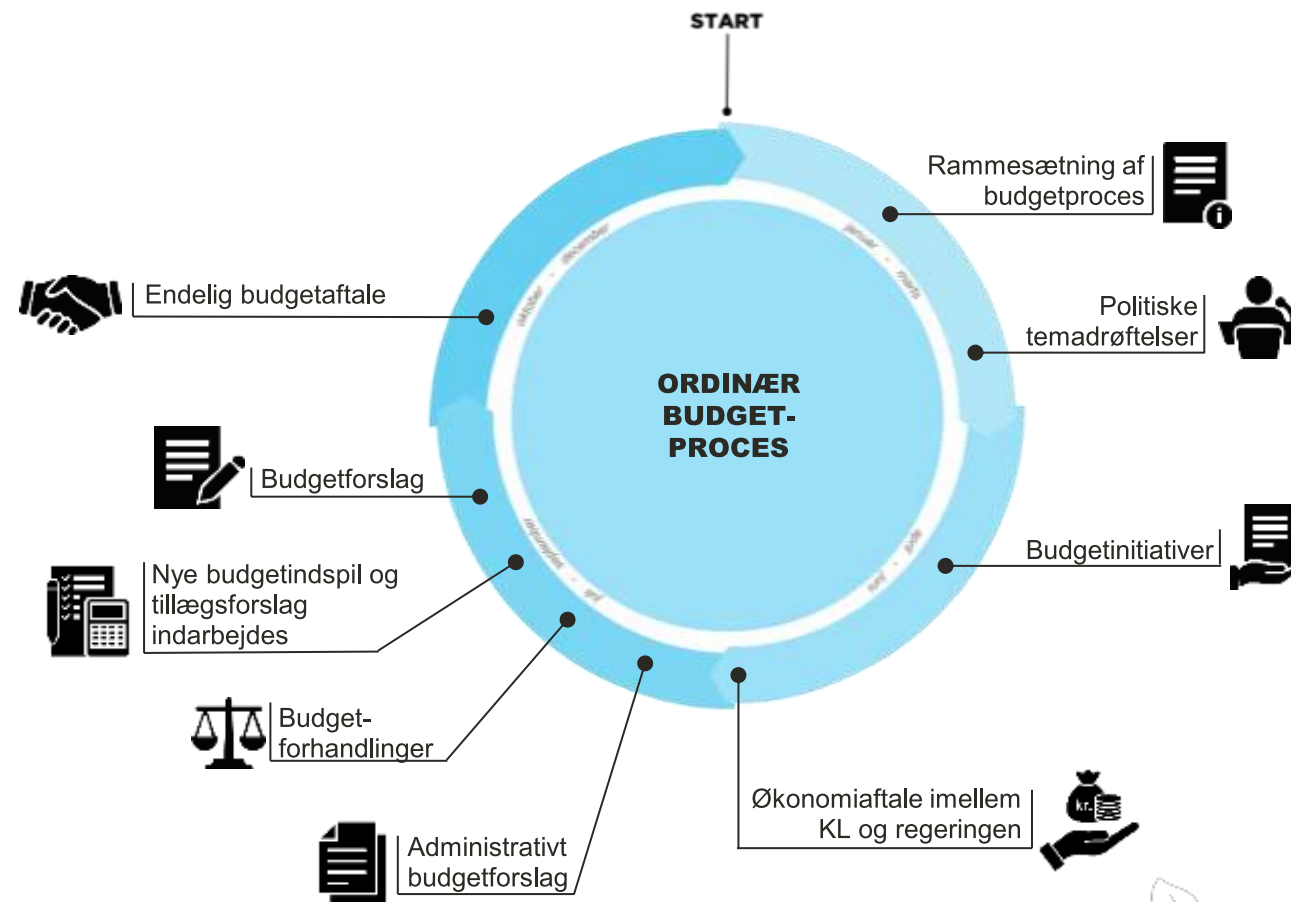
En kommunal budgetproces forløber typisk i flere faser – fra den indledende rammesætning af budgetprocessen, udarbejdelse af budgetforslag til de politiske forhandlinger og den politiske vedtagelse af en budgetaftale etc. Undervejs opstår der flere strategiske muligheder for at indarbejde klima, så det indgår som en integreret del af kommunens samlede prioriteringer og ressourcefordeling iht. kommunens klimamål.

For nogle kommuner vil budgetprocessen se anderledes ud end den der er skitseret på figur 3 og elementerne vil måske på andre tidspunkter af året være slået sammen eller hedde noget helt andet. Der kan altid ændres i figuren i PowerPoint-versionen af guiden, så de passer til kommunens egen budgetproces.

I de følgende sider præsenteres der en række nedslagspunkter som inspiration til, hvordan og hvornår klimahensyn kan bringes i spil. Det centrale er, at klima indtænkes tidligt nok til at være med til at rammesætte budgetprocessen og -forhandlingerne, ikke kun til at klimavurdere budgettet på bagkant.

Undervejs inddrages konkrete eksempler fra danske kommuner, der allerede arbejder aktivt med at gøre klima til en naturlig del af kommunens budgetproces.

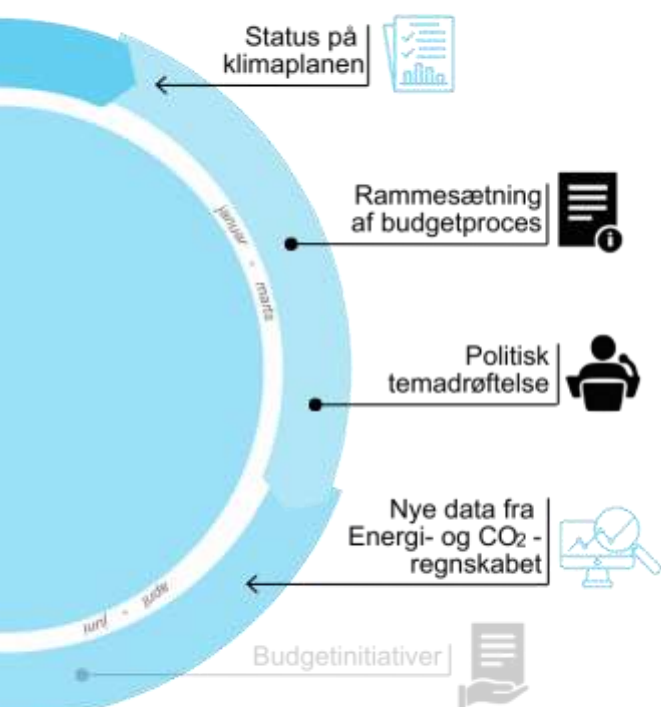
På side 32, figur 7 findes et forslag til, hvordan et årshjul for klimabudgettering kan se ud, som kan fungere som dialogværktøj for at udvikle et sådant årshjul, som passer til netop jeres kommune.

Figur 3 Et typisk årshjul for en kommunal budgetproces*
inspireret af: [C40 Cities \(2025\) Step-by-step guide to climate budgeting](#)

*placeringen af elementerne i årshjulet er ikke nødvendigvis et helt korrekt udtryk for, hvornår på året eller længden på processen.

Status på klimaplanen

Allerede tidligt på året vil det være relevant at bringe klima i spil ind i kommunens ordinære budgetproces ved at give en overordnet klimastatus på, hvordan det går med implementeringen af kommunens klimaplan. Herunder en status på igangværende klimatiltag samt en tydelig identifikation af de tiltag, der er behov for finansiering af for at nå klimamålene. Dette er hvad der typisk allerede indgår i kommunens monitorering af klimaindsatsen.

Kommunen kan til dette formål lade sig inspirere af rapporteringsformatet for Klimaalliansens årlige spørgeskemaundersøgelse "*Kommunernes årlige klimastatus*".

Kommunen kan også styrke sin klimastatus ved at integrere flere data og indikatorer fra andre eksterne kilder, fx kan der findes inspiration til datakilder i [CONCITO's dashboard med omstillingsindikatorer](#).

Den tidligere rammesætning af budgetprocessen vil typisk bestå af flere delelementer. Det er bl.a. ofte her, kommunens økonomi og serviceramme gennemgås forud for de politiske temadrøftelser om mål for det kommende års budget.

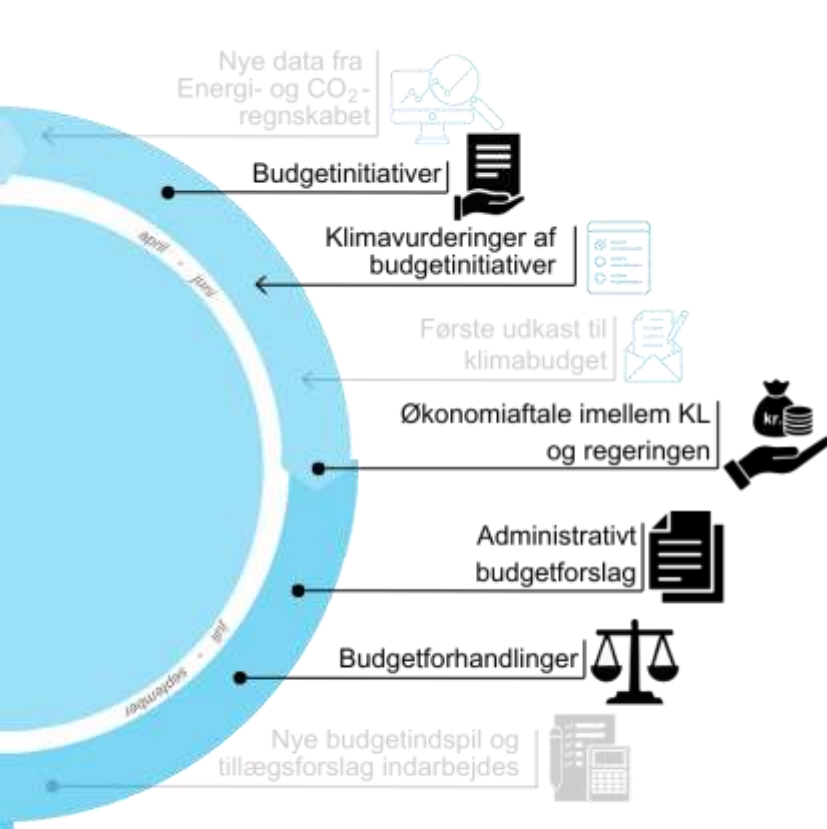
Det er formålet med denne status på klimaplanen skal ligge allerede i starten af året er, for at sikre, at den bruges som rammesættende for budgetprocessen og i de efterfølgende politiske temadrøftelser og politiske forhandlinger allerede i årets begyndelse.

Når de opdaterede data fra Energi- og CO₂-regnskabet foreligger ofte i maj, kan status med fordel opdateres og kvalificeres. Dog skal bør kommunen være opmærksom på, at data fra Energi- og CO₂-regnskabet er to år bagud.

SÅDAN HAR ANDRE KOMMUNER GREBET DET AN

- **Ballerup Kommune** får udarbejdet et såkaldt "Grønt regnskab", som indeholder et overblik over, hvordan det går med den samlede CO₂-udledning i kommunen ift. målene for reduktion. **Læs mere på side 49.**
- **Gentofte Kommune** udarbejder en årlig "Status på klimaindsatsen i Gentofte", som indeholder et CO₂-regnskab og en status på hvor langt kommunen er fra målene. Dertil indeholder den et overblik over, hvordan det går med implementeringen af klimatiltagene, herunder med en trafiklys-farvning, alt efter om de forløber som forventet eller ikke. [Find Gentofte Kommunes klimastatus her](#)
- **Oslo Kommune** afleverer hvert år i februar, forud for budgetkonferencen i marts, en første såkaldt "gap-analyse" med status på klimaplanen samt overblik over, hvad der skal prioriteres i år og i den kommende budgetperiode for at nå klimamålene. **Læs mere på side 53.**

Klimavurderinger af budgetinitiativer

Ud over at lave en tidlig status på klimaplanen, kan kommunen få klima ind i budgetforhandlingerne ved at foretage klimavurderinger af udvalgte budgetinitiativer.

Dette kan ske ved, at de forskellige forvaltninger indmelder budgetinitiativer med potentiel klimaeffekt til de, som skal foretage klimavurderingerne.

Hvis det ikke er muligt, kan én eller flere klimafaglige medarbejdere i stedet screene de indkomne budgetinitiativer.

Hovedspørgsmålet der skal stilles i screeningen af, hvilke budgetforslag der kan laves klimavurderinger af, er: Påvirker dette budgetforslag klimamålene? – positivt såvel som negativt?.

Der skal altså både laves klimavurderinger af de tiltag, der allerede er finansieret (som fremgår af statussen på klimaplanen) og klimavurderinger af de budgetforslag, der fremlægges til forhandling.

Hvordan disse klimavurderinger kan laves rent praktisk udfoldes på de følgende sider.

SÅDAN HAR ANDRE KOMMUNER GREBET DET AN

- **Oslo Kommune** har en proces, hvor budgetinitiativer indhentes fra alle forvaltninger. **Læs mere på side 53.**
- **Rudersdal Kommunes klimasekretariat** screener selv de indkomne budgetinitiativer for at identificere relevante at lave klimavurderinger af. Derudover forholder Rudersdal sig til, om der er nogle særligt politisk relevant at tage fat i. **Læs mere på side 45.**
- **København Kommune** kombinerer begge tilgange: de modtager budgetinitiativer og gennemfører samtidig selv en screening med henblik på at identificere de klimarelevante budgetinitiativer. **Læs mere på side 43.**

Klimavurderinger af budgetinitiativer

Afgrænsning ift. scopes

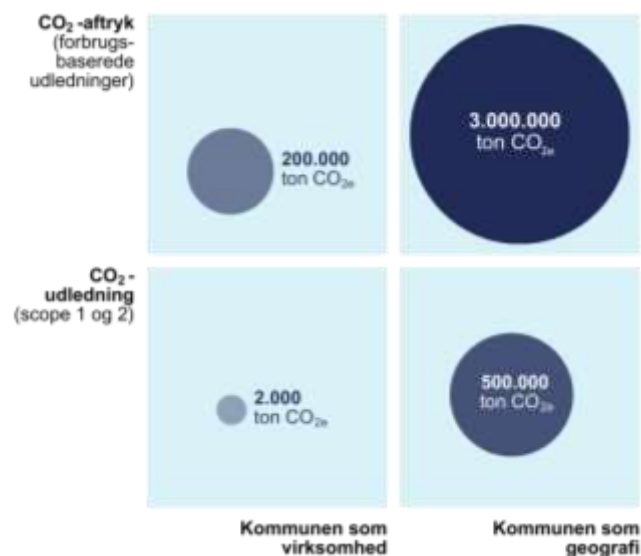
Lad klimaplanens mål diktere afgrænsningen af, hvad der skal laves klimavurderinger af, og hvordan.

Relatér som minimum klimavurderingerne til kommunens overordnede reduktionsmål og de forudsætninger og afgrænsninger, som disse målsætninger er sat inden for.

Alle kommunernes klimaplaner har CO₂-regnskaber og reduktionsstier for kommunen som geografisk område, som indbefatter scope 1 og 2. Øvrige målsætninger, som fx at fremme fossilfri transport eller at nedbringe klimaaftrykket fra byggeri, eller mål for kommunen som virksomhed, kan også være rammesættende for, hvad kommunen vælger at lave klimavurderinger af, og hvordan.

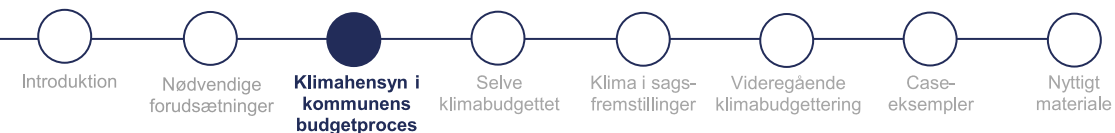
Der er altså stor forskel i størrelsen på CO₂-udledningen alt efter hvilket scope eller beregnings-afgrænsning der er tale om. Se det illustreret i figur 4. Prøv evt. som en start at have én samlet metodik for klimavurderingerne af de forskellige budgetinitiativer. Også selvom der ikke nødvendigvis er samme grundlag for at kvantificere. Det anbefales derfor også, at alle beregninger foretages centralt af klimafaglige medarbejdere – gerne ud fra en fælles skabelon og procedure. Husk også at kvalitative vurderinger er lige så værdifulde som kvantitative.

Det kan være overvældende at komme i gang, for mulighederne er mange. På de følgende sider kan der fås et indblik i forskellige typer af budgetinitiativer, forslag til brug af beregningsmetoder og værktøjer og inspiration til, hvor kommunen kan starte (figur 5).

Figur 4 Illustrationen af størrelsen på CO₂-udledningens variation afhængig af afgrænsningen. Tallene er fiktive. inspireret og modificeret fra: [Oslo, Hamar og Trondheim kommuner \(2021\):Veileder for klimabudsjett som styringsverktøy](#)

Klimavurderinger af forskellige typer af budgetinitiativer

Der kan overordnet set skelnes imellem tre typer af budgetinitiativer:

- **Initiativer med direkte CO₂-effekt**
- **Initiativer med indirekte CO₂-effekt**
- **Understøttende initiativer – ikke kvantificerbare**

Dertil er det hensigtsmæssigt at opdele i flere kategorier ift. hvilket scope der vælges at anskue budgetinitiativet ud fra, herunder bl.a.:

- Initiativer der påvirker til indfrielse af kommunens klimamål for kommunen som geografisk område (scope 1 og 2)
- Initiativer der påvirker til indfrielsen af klimamål for kommunen som virksomhed (scope 1 og 2, og evt. scope 3)
- Initiativer med forbrugsbaseret klimaeffekt (forbrugsbaserede udledninger eller scope 3)
- Initiativer med stort klimaaftryk i anlægs- eller byggerifasen (LCA-vurderinger eller miljøkonsekvensvurderinger (MKV'er))

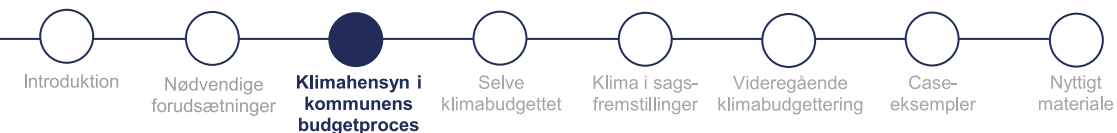
Ved hver klimavurdering vil det være relevant at stille følgende fire spørgsmål:

1. Er budgetinitiativet relevant at lave klimavurdering på?
2. Har budgetinitiativet en potentiel eller intentionel påvirkning/effekt på kommunens klimamål (positiv eller negativ)?
3. Hvad er klimaeffekten af budgetinitiativet?
 - Ud fra en kvalitativ vurdering?
 - Ud fra (om muligt) en kvantitativ vurdering? (Beregning af CO₂-effekt og/eller gør brug andre relevante indikatorer)
4. Hvornår forventes effekten at indtræde? (i drift og/eller anlægsfasen? i 2030, i 2050?)

Start eventuelt med at have fokus på de største udledningsområder og på løbende forbedring af data og metoder, snarere end at lave klimavurderinger på alle relevante budgetinitiativer med fuld præcision fra starten.

Klimavurderingerne kan også bruges mere strategisk til at fremhæve hvilke centrale greb politikerne kan tage (greb der har CO₂-reducerende effekt). I Aarhus Kommune arbejder de fx med at få CO₂-hensyn med i lokalplaner og fysisk planlægning. Læs mere på side 47.

Initiativer med direkte CO₂-effekt

Kan fx være tiltag for kommunen som virksomhed, ændring i vejtrafik, fossilfri maskinel og vognpark, udfasning af naturgas i fjernvarmen, øget brug af kollektiv transport

Vi tager et tænkt eksempel, som er vurderet til at være et relevant budgetinitiativ, med relevans for kommunens klimamål: Udfasning af naturgas i fjernvarmen

Hvad er klimaeffekten af budgetinitiativet?

- Ud fra en kvalitativ vurdering? *Initiativet bidrager til kommunens målsætning om fossilfri fjernvarme i 2030. Kommunen har en central rolle i sammen med forsyningen at sikre, at projektet er rentabelt – både samfundsøkonomisk og brugerøkonomisk.*
- Ud fra (om muligt) en kvantitativ vurdering? *Initiativet bidrager med en CO₂-reduktion på ca. 12.500 ton CO₂/år ved fuld indfasning i 2026 og en reduktion i forbruget af naturgas i kommunen med ca. 60.000 MWh/år.*

Understøttende initiativer – ikke kvantificerbare

Kan fx være afholdelse af et klimafolkemøde, kommunikationskampagne om borgernes forbrugsvaner, grundbevilling til klimaplanen etc.

Eksempel: Finansiering til drift og udvikling af klimabudgettet

Hvad er klimaeffekten af budgetinitiativet?

- Ud fra en kvalitativ vurdering? *Understøtter kommunens samlede klimaarbejde.*
- Ud fra (om muligt) en kvantitativ vurdering? (Beregning af CO₂-effekt eller gør brug andre relevante indikatorer) *Ikke relevant.*

Initiativer med indirekte CO₂-effekt

Kan fx være bygge- og anlægsprojekter, forbrug, indkøb

Et tænkt eksempel: Anlæg af en ny vej (et større anlægsprojekt)

Hvad er klimaeffekten af budgetinitiativet?

- Ud fra en kvalitativ vurdering? *Udledningen ifm. anlægsfasen vil være størst set i et LCA-perspektiv (indirekte udledninger) og relativt mindre i et scope 1 og 2-perspektiv (direkte udledninger). Dog forventes udvidelsen af vejen at resultere i en øgning i vejtrafikken, da fremkommeligheden øges, som dermed vil resultere i en øgning af CO₂-udledningen (scope 1). Projektet vil derfor få en negativ betydning for kommunens mål om netto-nul-udledning i 2050.*
- Ud fra (om muligt) en kvantitativ vurdering? *Der beregnes en udledning på ca. 2.100-4.100 ton CO₂ samlet set for anlægsfasen. I driftsfasen forventes der en øgning i udledningen på ca. 200 ton CO₂/år fra den øgede vejtrafik.*

Bemærk: Der er typisk forskel på niveauet i klimaplanens tiltag og i de konkrete budgetinitiativer.

Hvor et tiltag i klimaplanen kan være vurderet/beregnet relativt overordnet (fx flere cykelstier eller ændret modalsplit), vil budgetforslaget ofte være mere specifikt (fx anlæg af en konkret cykelstrækning). Derfor bør klimavurderinger af budgetforslag altid ses i sammenhæng med den samlede CO₂-reduktionseffekt, som den er opgjort i klimaplanen og kommunens CO₂-regnskab.

Beregningsmetoder og værktøjer

Afgrænsning / scopes	Scope 1 og 2	Scope 3 og forbrugsbaserede udledninger	LCA-beregninger på byggeri og anlæg
Forslag til brug af værktøjer	Brug samme tilgang som i klimaplanens energi- og CO₂-regnskab. Gør dertil fx brug af scenariевærktøjet, som er en overbygning til Energi- og CO₂-regnskabet. Scenariевærktøjet forventes at være udbygget i efteråret 2025 med mulighed for at udarbejde tiltagsscenarioer, hvilket kan styrke beregninger på indsatsniveau. Sådanne beregninger kan bruges når der skal laves klimavurderinger af budgetinitiativer. Kontakt Klimaalliancens sekretariat, hvis I ikke allerede har adgang til scenariевærktøjet eller vil vide mere om processen for udviklingen af værktøjet.	I relation til scope 3 og forbrugsbaserede udledninger kan der anvendes forskellige kilder, afhængigt af initiativet. Herunder fx: • Energistyrelsens "Global afrapportering" • BONSAI til LCA-analyser af klimaaftryk fra produkter • EXIOBASE til bredere forbrugsanalyser • Økonomistyrelsens og Energistyrelsens årlige analyser af klimaaftrykket for offentlige indkøb til en overordnet beregning af kommunens scope 3-aftryk baseret på fakturadata • CarbonKey til kommunens indkøb • Den store klimadatabase kan anvendes til at beregne klimaaftrykket fra fødevarer, eksempelvis i de frokostmåltider, der serveres i kommunale kantiner. Vær opmærksom på, at klimaaftrykket kan variere betydeligt alt efter antagelser og metodiske tilgange, herunder eksempelvis om beregningerne bygger på bottom-up- eller top-down-metoder.	I forhold til LCA-beregninger på byggeri og anlæg anbefales det at bruge velkendte metoder, så resultaterne kan sammenlignes og sættes i perspektiv. Anvend fx gerne de beregningsmodeller og metodikker, der følger bygningsreglementets krav til LCA-beregninger, ved vurdering af fx nybyggeri, lokalplaner og byudviklingsprojekter. InfraLCA er et eksempel på et værktøj til beregning af klimaaftrykket af anlægsprojekter. Inspiration kan også hentes i Analyse af CO₂-udledningen for forskellige typer byudvikling, der inkluderer et Excel-baseret værktøj til beregning af CO₂-aftryk for forskellige typer byudviklingsprojekter.

"Kroner pr. ton CO₂"-tilgangen bør bruges med varsomhed.

Nogle kommuner arbejder desuden med at vurdere udvalgte initiativers pris pr. reduceret ton CO₂, herunder Københavns Kommune.

Hvis der udregnes kr./ton CO₂ for initiativer, bør man være opmærksom på, at der kan opstå risiko for at sammenligne forskellige typer af initiativer der har forskellige scopes og måske i øvrigt ikke er sammenlignelige. Nogle initiativer giver reduktion her og nu, andre først om 10 år – men regnestykket viser ikke nødvendigvis tidsdimensionen. Dertil er beregningerne ofte usikre. Samlet set kan det føre til fejlagtige prioriteringer. Kr./Ton CO₂-tilgangen kan dog være et nyttigt supplerende nøgletal, der hvor initiativerne er sammenlignelige, men bør ikke være ikke et styrende kriterium alene. Derfor, hvis denne tilgang benyttes, bør det altid indgå sammen med kvalitative vurderinger og/eller andre indikatorer.

Forskel på scope 3 og forbrugsbaserede udledninger

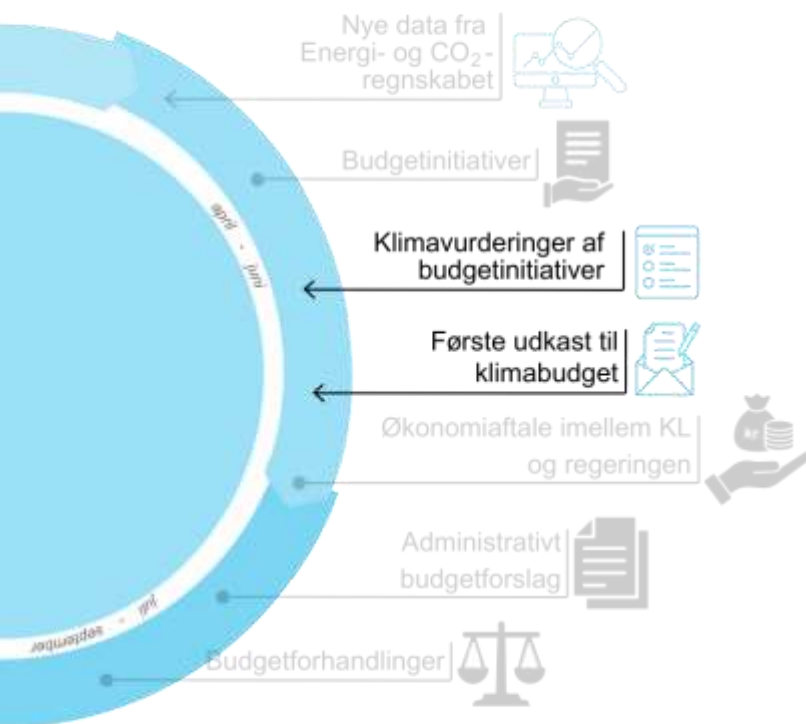
I daglig tale, kan det ofte opleves at der sættes lighedstegn mellem forbrugsbaserede udledninger og udledninger i 'scope 3'. Dette er dog ikke helt sandt, da udledninger relateret til vores forbrug af varer og services finder sted på tværs scope 1, 2 og 3. For en yderligere uddybning af forskellen på opgørelserne kan findes [her](#).

4 Selve klimabudgettet

Hvad er et klimabudget?

Hvad bør klimabudgettet indeholde?

HVAD ER ET KLIMABUDGET?

Et klimabudget er outputtet af klimabudgettering, et resultat af klimabudgetteringsprocessen, et overblik, der typisk indgår som et offentligt bilag til eller i et underafsnit i kommunens årlige budgetaftale.

Et klimabudget har til formål at vise, hvordan kommunens budgetaftale påvirker kommunens CO₂-udledninger – både positivt og negativt – og om kommunen er på rette vej mod sine CO₂-reduktionsmål på kort, mellemlang og lang sigt. Klimabudgettet skal således have et fremadskuende overblik som understøttes af forskellige relevante indikatorer, der viser fremdriften eller mangel på samme på de centrale indsatsområder.

Klimabudgettet er dermed med til at tydeliggøre, at kommunen, ud over den økonomiske bundlinje, også skal forholde sig til sin klimabundlinje i henholdt til kommunens klimamål.

Første udkast til klimabudget

Et klimabudget kan have flere iterationer gennem årets budgetproces. Ideelt har kommunens administration et første internt udkast til klimabudgettet klar før budgetforhandlingerne, som oftest starter efter sommerferien, så de kan indgå i deri.

I dette første udkast til klimabudgettet samles kommunens vigtigste pointer fra status på klimaplanen samt de budgetforslag, der er blevet vurderet i løbet af foråret. Typisk de, der har relevans for klimamålene – positiv såvel som negativ påvirkning.

Senere på året, i forbindelse med den vedtagne budgetaftale, opdateres klimabudgettet til en endelig version, som så indeholder de faktisk prioriterede budgetinitiativer, og deres klimaeffekt.

Når klimavurderingerne foretages, er det væsentligt at have et solidt grundlag, metodik og procedure, så disse kan forstås og benyttes af kommunalpolitikkerne i budgetforhandlingerne til at prioritere på baggrund af.

På de næste fire sider kan der hentes inspiration og vejledning til at benytte de relevante afgrænsninger, beregningsmetoder og værktøjer til at foretage klimavurderinger af budgetinitiativer.

Definér omfanget for klimabudgettet over tid

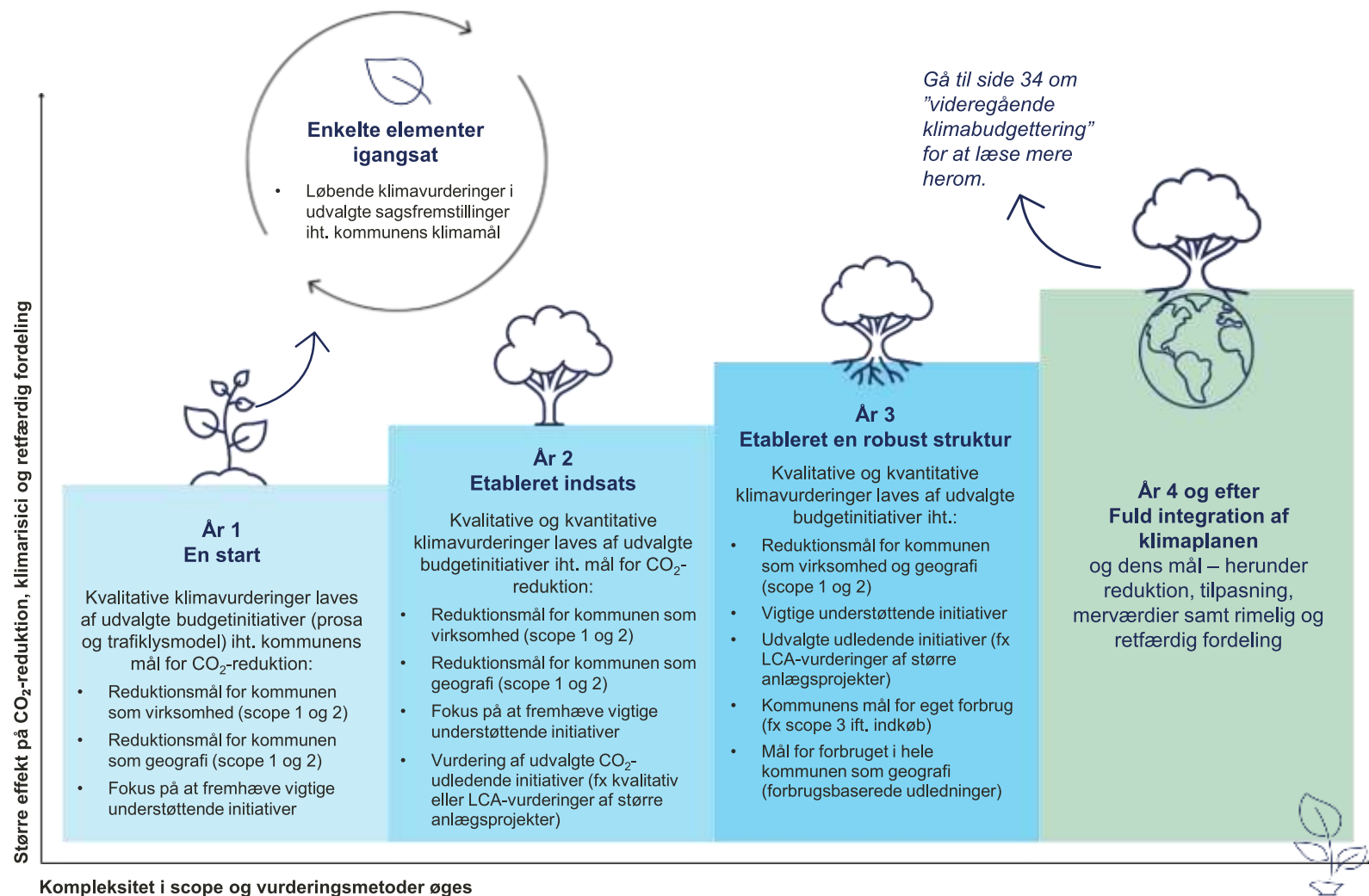
Det kan være en fordel at starte med et mindre komplekst klimabudget og derefter udvide det trin for trin. Figur 5 viser til inspiration et eksempel på, hvordan dette kan gøres.

Et oplagt udgangspunkt er at starte med at fokusere på kommunens klimamål – som for DK2020-klimaplanerne først og fremmest er hovedmålet om nettonul-udledning i seneste 2050 (for scope 1 og 2). I de følgende år kan klimabudgettet gradvist udbygges til at omfatte flere klimamål, delmål, scopes og mere avancerede vurderingsmetoder.

Der kan også startes uden for den ordinære budgetproces, ved at indføre krav om klimahensyn og -overvejelser i sagsfremstillinger. Det er ikke nødvendigvis en enkel opgave, men kan være et første skridt til at sikre, at klima bliver en fast del af beslutningsgrundlaget på tværs af organisationen. Læs mere i kapitel 5.

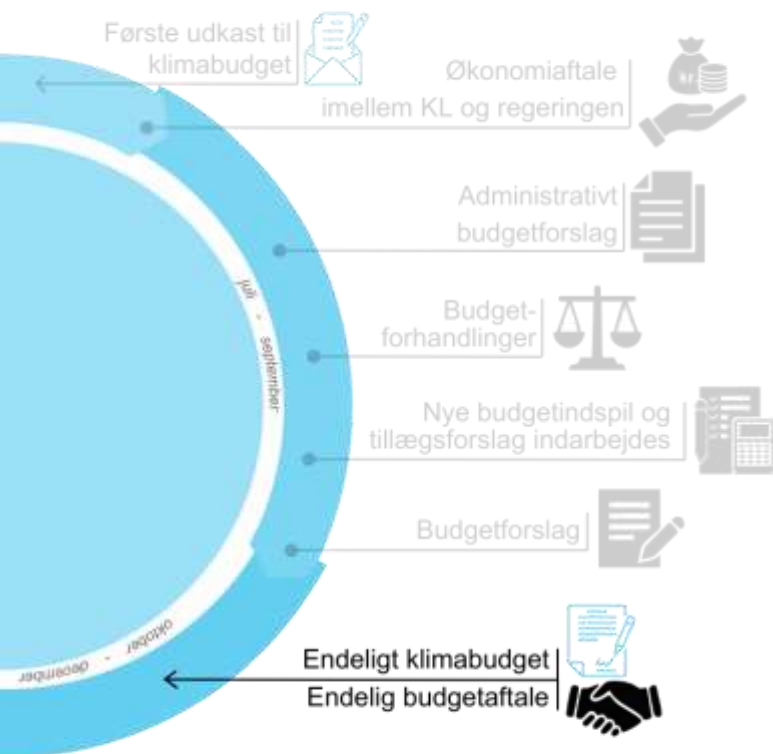
Husk at der ofte kan laves gode kvalitative vurderinger, som kan suppleres af fx en trafiklysmode og senere med egentlige kvantitative CO₂-effektberegninger.

På næste side er der lavet en tjekliste for, hvad et klimabudget kan indeholde.

Figur 5 Forslag til trinvis udvikling i scope for klimabudgettet inspireret af og modificeret fra: [C40 Cities \(2025\) Step-by-step guide to climate budgetting](#)

Tjekliste for klimabudgettet

Indeholder klimabudgettet...

- ☐ en status på implementeringen af klimaplanen (og monitoreringen heraf)? – herunder fx et CO₂-regnskab (scope 1 og 2), BAU-fremskrivning, tiltagsscenarier og status på igangsatte klimatiltag.
- ☐ overblik over de udvalgte budgetinitiativer, som er relevante for klima?
- ☐ oplysninger om klimaeffekterne af de udvalgte budgetinitiativer?
- ☐ et overblik over de initiativer, der endnu ikke er finansierede, men som skal igangsættes i budgetåret eller den kommende budgetperiode for at kommunen når klimamålene?
- ☐ en tydelige anvisning af, hvem der har ansvaret for gennemførelsen af initiativerne på tværs af relevante forvaltninger?

Politisk tjekliste:

- ☐ Er der afsat de nødvendige midler og ressourcer til at sikre, at kommunen når sine klimamål?
- ☐ Er klimabudgettet politisk vedtaget sammen med den økonomiske budgetaftale (fx som et bilag eller afsnit) som led i den kommunale godkendelsesproces?

HVORDAN KAN ET KLIMABUDGET SE UD?

C40 har lavet en [skabelon](#) til selve klimabudget-dokumentet, som kan anvendes som inspiration.

Det er også muligt at lade sig inspirere af eksempelvis [Københavns](#), [Rudersdals](#), [Oslos](#) og/eller [Vestland Fylkeskommunes](#) klimabudget.

Læs i øvrigt mere om kommunernes arbejde med klimabudgettering i [kapitel 7](#).

Tryk på linkene for at se nærmere.

5 Klima i sagsfremstillinger

Hvordan kan klimahensyn integreres løbende i sagsfremstillinger?

Hvordan kobles klimavurderingerne i sagsfremstillinger til klimabudgettet?

KLIMA I SAGSFREMSTILLINGER

Hvorfor indføre klima i sagsfremstillinger?

De indkomne budgetinitiativer kan være på meget forskellige stadier, fra helt nye idéer til mere modne og gennemarbejdede. Uanset hvor langt et initiativ er, er det vigtigt, at klimahensyn bliver tænkt ind så tidligt som muligt. Hvis klima først inddrages sent, for eksempel i slutningen af et projekts modning, risikerer man at miste oplagte muligheder for at styrke indsatsen.

Derfor bør klimavurderinger være en fast del af alle sagsfremstillinger til politiske udvalg. På den måde bliver klima løbende en del af beslutningsgrundlaget, uafhængigt af kommunens ordinære budgetproces. Det gør det muligt at afveje klimaeffekter sammen med andre hensyn som økonomi og giver politikerne et bedre grundlag for prioriteringer.

Tidlige og løbende klimavurderinger er således et vigtigt supplement til årshjulet for klimabudgettering og det årlige klimabudget. De sikrer, at klimaovervejelserne sættes i gang allerede i idéfasen og følges op, når projekterne nærmer sig realisering. Dermed skabes en tættere kobling mellem plan, budget og faktisk udledning. De løbende klimavurderinger kan i mange tilfælde bidrage til eller endda udgøre klimavurderingen af de budgetinitiativer, der indgår i årshjulet. Det understøtter, at der ikke er tale om to adskilte aktiviteter, men processer der kan bygge videre på hinanden.

For at sikre kvalitet i vurderingerne, og fordi der er mange sagsfremstillinger i løbet af et år, skal der opbygges kompetencer i de enkelte forvaltninger, så medarbejdere kan identificere mulige klimaeffekter, både positive og negative.

Ofte vil klimavurderinger forud for et initiativ, især når det gælder konkret projektering af anlægs- eller byggeprojekter, være baseret på skøn og antagelser på samme måde som økonomien og omkostningerne. Derfor bør klimavurderingen følges op og korrigeres, efterhånden som initiativet modnes, for eksempel når et anlægs- eller byggeprojekt nærmer sig projektering og realisering. I forbindelse med anlægsprojekter kan de kommunale årlige anlægsregnskaber bruges til at følge op på eventuelle afvigelser i forhold til de forventede CO₂-reduktioner eller CO₂-udledninger.

Løbende klimavurderinger i sagsfremstillinger

SÅDAN HAR ANDRE KOMMUNER GREBET DET AN

Middelfart Kommune bruger en trafiklysmodel til klimavurderinger af anlægsprojekter, og laver klima- og bæredygtighedsvurderinger i relevante sagsfremstillinger. For at sikre, at klimavurderingerne er af god kvalitet har kommunen udviklet kurser og introforløb til formålet. **Læs mere på side 41.**

Gentofte Kommune har udviklet en spørgeguide, som gør det muligt at lave vurderinger af udvalgssagers klima-, miljømæssige og sociale konsekvenser. **Læs mere på side 51.**

Hvordan kan klima integreres i sagsfremstillinger?

Et godt første skridt kan være at klimavurdere udvalgte sagsfremstillinger. Det kunne være de, som går til teknik- og miljøudvalget. Start fx med kvalitative vurderinger og/eller simple beregninger af direkte udledninger (scope 1 og 2), som kommunens klimamål er defineret ud fra – for at sikre koblingen til klimaplanen.

Når metoden er på plads, kan den gradvist udvides til at omfatte fx:

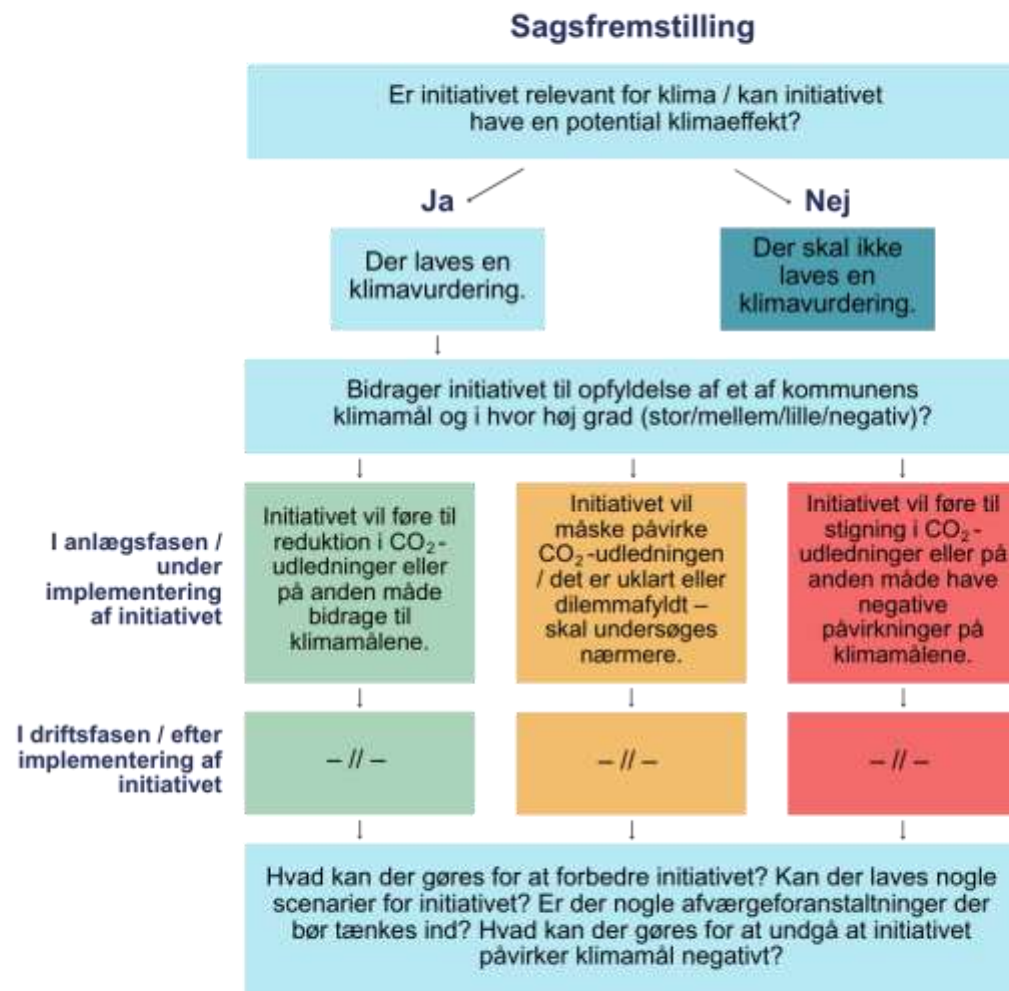
- Større plansager (visioner, lokalplaner, strategier mv.)
- Større indkøb og udbud i teknik- og miljøudvalget og økonomiudvalget (scope 3/forbrugsbaserede udledninger)
- Alle bygge- og anlægssager (brug fx bygningsreglementet LCA-beregningsmetode ved byggeri)

Indarbejd kravet i skabelonerne for sagsfremstillinger i samarbejde med økonomiforvaltningen.

Illustrationen til højre viser et eksempel på, hvordan en metodik for klimavurdering af en sagsfremstilling kan se ud. En klassisk trafiklysmode med hjælpespørgsmål. Der kan også hentes inspiration i Middelfart Kommunes metode (se side 41).

Start enkelt og undgå at overkomplicere. De egentlige beregninger af CO₂-effekter kan udføres af et eventuelt klima- eller klimabudgetteam. Vær hertil opmærksom på metodekonsistens og brug samme beregningsmetoder som i klimaplanen og i det eventuelle klimabudget.

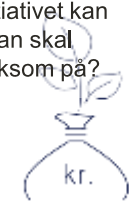
Husk til sidst at give klimavurderingerne et forholdsmæssigt perspektiv og kontekst. CO₂-tal giver kun mening, hvis de sættes i kontekst. Et absolut tal for ton CO₂ siger ikke meget i sig selv – det skal relateres til noget.

Hjælpespørgsmål:

- Giv vurderingerne kontekst og proportioner: Er det en stor/lille påvirkning – og i forhold til hvad?
- Hvad er omfanget af effekten (beskriv og evt. beregn)?
- Hvornår vil effekten indtræffe (fx 2030, 2050)?
- Hvilken del af effekten er "låst" – og hvilken kan påvirkes gennem valg af materialer, design eller proces?
- Er der nogen andre potentielt utilsigtede virkninger initiativet kan have, som man skal være opmærksom på?

Figur 6 Et eksempel på en metodik til klimavurdering i sagsfremstillinger inspireret af og modificeret fra: [C40 Cities \(2025\) Step-by-step guide to climate budgeting](#)

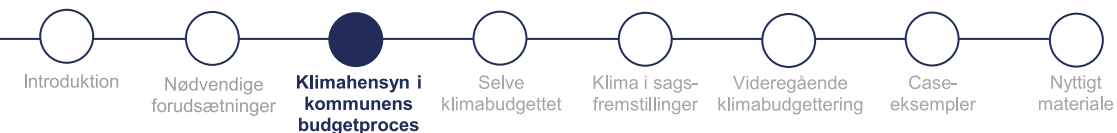

Et forslag til et årshjul for klimabudgettering

Figur 7 Et forslag til et årshjul for klimabudgettering – Nedslag i en typisk årshjul for en kommunal budgetproces*
Inspireret af: [C40 Cities \(2025\) Step-by-step guide to climate budgeting](#)

*placeringen af elementerne i årshjulet er ikke nødvendigvis et udtryk for, hvornår på året eller længden på processen.

Kommunikation er afgørende

Uden målrettet kommunikation risikerer klimabudgettering at blive teknisk, uigennemsigtig og uden bred opbakning. Tydelig formidling gør det lettere for politikere, ledere og medarbejdere at forstå formålet, tage ejerskab og handle på resultaterne.

Her er en række anbefalinger ift. kommunikation af klimabudgettering og selve klimabudgettet:

Skab en fortælling – byg en klar og engagerende historie om klimabudgettering og dens betydning, og vis konkrete resultater og læringer undervejs.

Gør klimabudgettet forståeligt – undgå tungt fagsprog, brug om muligt visuelle værktøjer og relaterbare eksempler.

Klarlæg roller og ansvar – tildel ansvar for opfølgning – både aftalt mundtligt og indskriv i selve klimabudgettet – så intet falder mellem to stole.

Fokuser på det vigtigste – udpeg nøglebudskaber for selve klimabudgettet, og bring dem tydeligt frem til politikerne.

Udarbejd en kommunikationspakke for hele organisationen – inkluder fx talepunkter, faktaark og Q&A tilpasset forskellige målgrupper fx til:

- Politisk ledelse – til at håndtere kritiske spørgsmål og forklare prioriteringer
- Forskellige fagforvaltninger – til at sikre ensartede svar og forståelse internt.
- Borgere og eksterne – i et lettilgængeligt sprog.

Vær ærlige og gennemsigtige – Fokus på gennemsigtighed og åbenhed om usikkerheder, så både teknikere og beslutningstagere har realistisk og korrekt forståelse af klimavurderingerne, og hvad der ligger bag ift. data og forudsætningerne.

6 VIDEREGÅENDE KLIMABUDGETTERING

Hvordan kan klimatilpasning integreres i klimabudgetteringen?

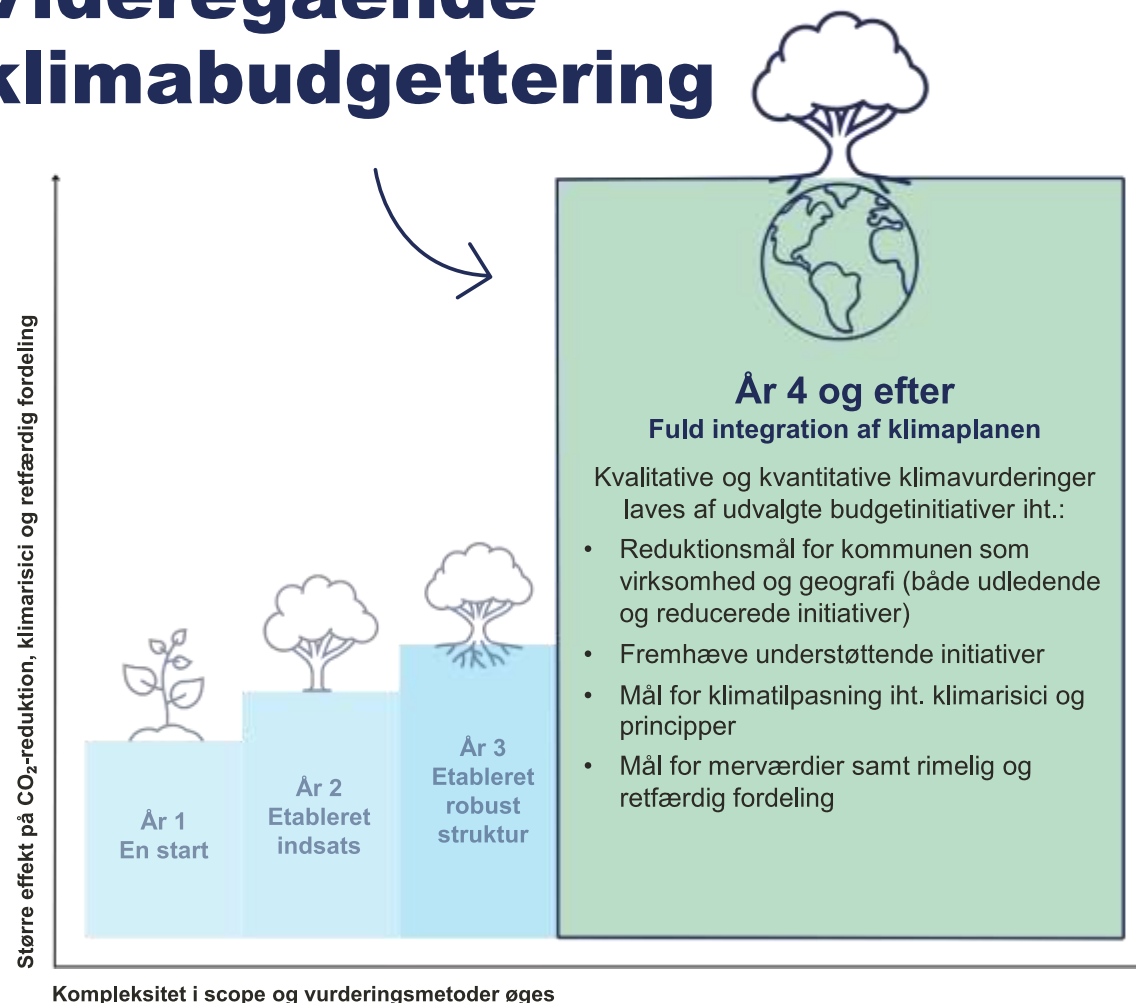
Hvordan kan mål for merværdier og rimelig og retfærdig fordeling af disse indgå i klimabudgetteringen?

Hvad er et CO₂-budget?

Hvordan kan det sikres, at kommunens økonomiske beslutninger afspejler globalt klimaansvar og er i overensstemmelse med Parisaftalens 1,5°C-målsætning?

Videregående klimabudgettering

Hvad menes der med videregående klimabudgettering?

Da kommunernes klimaplaner ikke kun handler om CO₂., bør klimabudgetteringen heller ikke kun handle om CO₂. I de fleste danske kommuner er målene for CO₂-reduktion dog udgangspunktet, fordi det ofte er her, at der findes mest erfaring og data i kommunen – og derfor gør arbejdet mere overskueligt at gå til.

Nogle kommuner går dog længere fra begyndelsen. Gentofte Kommune har fx valgt at inddrage flere elementer end CO₂ allerede fra start (se side 51).

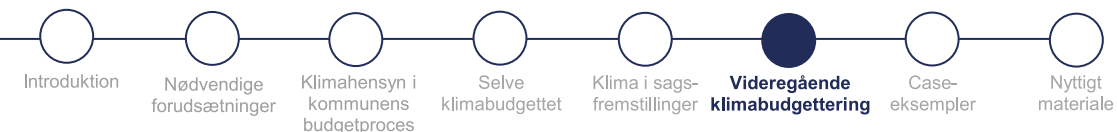
I dette kapitel gives der et indblik i, hvordan næste skridt kan tages: videregående klimabudgettering, hvor hele klimaplanen bringes i spil. Det betyder, at også kommunens mål for klimatilpasning samt mål for merværdier og en rimelig og retfærdig fordeling integreres i de økonomiske beslutninger og i kommunens budgetproces.

I henhold til C40's [Climate Budgeting Framework](#) – en ny international klimabudgetterings-standard – skal alle C40-medlemsbyer inden 2030 sikre fuld integration af klimaplanen i den økonomiske styring. Det svarer til, hvad vi har valgt i denne guide at kalde *videregående klimabudgettering*. I Danmark er det kun København, der er C40-medlemsby.

C40 har også udviklet en [skabelon](#) til selve klimabudget-dokumentet, som kan anvendes som inspiration til, hvordan alle tre elementer kan indgå; CO₂-reduktion, klimatilpasning samt merværdier og rimelig og retfærdig fordeling af disse.

Figur 8 Forslag til scope for videregående klimabudgettering
inspireret af og modificeret fra: [C40 Cities \(2025\) Step-by-step guide to climate budgeting](#)

Integrering af klimatilpasning i klimabudgettering

Formålet med at gøre klimatilpasning til en del af kommunens klimabudgetteringsindsats, er at sikre, at den økonomiske planlægning også understøtter kommunens mål for klimatilpasning.

Tre trin til at integrere klimatilpasning i kommunens klimabudgettering:

1) Få overblik over kommunens mål for og status på klimatilpasning

- Kommunens mål for klimatilpasning integreres i kommunens proces for klimabudgettering – på lige linje med kommunens mål for CO₂-reduktion.
- Sørg for at beslutningstagere har let adgang til at forstå kommunens aktuelle klimarisikovurdering og kendskab til kommunens væsentligste klimarelaterede risici samt de mest udsatte områder og befolkningsgrupper i kommunen. Dette kan være ved at inddrage dette i et klimabudget sammen med status på fremdriften kommunens mål for CO₂-reduktion.

2) Integrér klimatilpasningsperspektivet i klimavurderingerne

- I metodikken for klimavurderingerne af budgetinitiativer tilføjes der en procedure for, hvordan de vurderes op imod kommunens mål og retningslinjer for klimatilpasning.

3) Lav effektvurderinger

- Brug kvalitative og/eller kvantitative indikatorer til at vurdere budgetinitiativets effekt på klimatilpasningsindsatsen og –målene – både på kort, mellemlang og lang sigt.
- Brug vurderingerne til at påvise, i hvor høj grad kommunes budgetaftale bidrager til at reducere, fastholde eller øge klimarisici i kommunen.

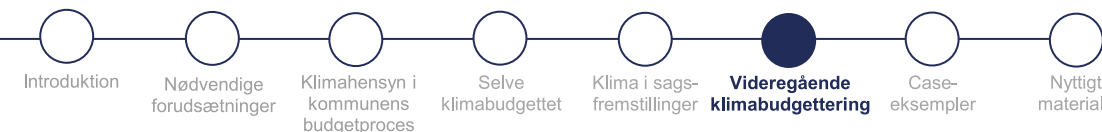
Iterativ og gradvis tilgang

Start evt. med at integrere klimatilpasning gradvist – fx ved først at i klimavurderingen fokusere på bestemte sektorer, klimafarer eller specifikke risikoområder i kommunen. Det giver mulighed for at afprøve og udvide løbende.

Inspiration til spørgsmål der kan indgå i klimavurderingen af budgetinitiativer

- Vil initiativet gå imod de retningslinjer og principper kommunen har for at udvikle og tage højde for klimatilpasning (fx krav til befæstningsgrad, sokkelhøjde eller begrønning)?
- Vil initiativet i sig selv være i risiko ved ekstremvejrshændelser og generelle klimaforandringer?
- Vil initiativet kunne gøre andre aktiver, områder eller befolkningsgrupper udsatte over for ekstremvejrshændelser og generelle klimaforandringer?
- Vil initiativet afbøde risikoen for at andre aktiver, områder eller befolkningsgrupper bliver påvirket negativt ved ekstremvejrshændelser og generelle klimaforandringer?

Integrering af merværdier og rimelig og retfærdig fordeling i klimabudgettering

At integrere merværdier, og rimelig og retfærdig fordeling deraf, handler om at sætte fokus på, at de midler, der afsættes til at implementere klimaplanen, er med til at skabe bredere gevinster, og at disse kommer alle til gode.

I udviklingen af klimaplanen har kommunerne typisk vurderet, hvordan klimaarbejdet og/eller de konkrete klimatiltag kan og skal fremme forskellige merværdier, fx biodiversitet, sundhed, adgang til natur, luftkvalitet el.lign.

For budgetinitiativer, der bidrager til at implementere klimaplanen, kan det konkret vurderes, hvordan forslaget vil kunne bidrage til klimaplanens mål for merværdier og bredere prioriteter (fx inddragelse).

Hvorfor kan det give mening for kommuner at indtænke merværdier og fordeling af disse?:

- Det kan give et bredere grundlag for at prioritere mellem budgetforslag end den direkte klimaeffekt kan være.
- Det kan være med til at sikre opbakning og prioritering af klimatiltag, der ikke har en direkte reduktions- eller tilpasningseffekt, men som har karakter af inddragelse, partnerskaber eller lignende understøttende tiltag, der også er vigtige for opnåelse af klimaplanens mål.

Tre trin til at integrere merværdier og rimelig fordeling i kommunens klimabudgettering:

1) Få overblik over kommunens mål på området

- Hvilke mål for merværdier og rimelig og retfærdig fordeling har kommunen vedtaget i klimaplanen?
- Sørg for at beslutningstagere har let adgang til at forstå data og baggrunden for disse mål.

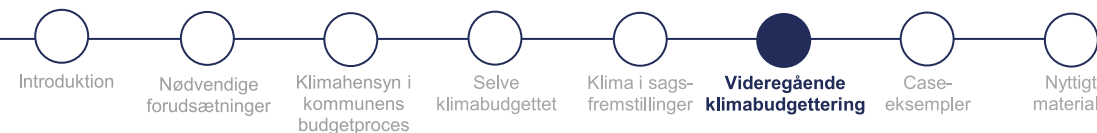
2) Integrér merværdi og fordelings-perspektivet i klimavurderingerne

- I metodikken for klimavurderingerne af budgetinitiativer tilføjes der en procedure for, hvordan de vurderes op imod kommunens mål for merværdier og fordeling af disse.

3) Lav effektvurderinger

- Inspiration til spørgsmål der kan indgå i klimavurderingen af budgetinitiativer, supplerende til effektvurderingen ift. CO₂-udledning og klimarisici:
 - Hvordan kan budgetinitiativet bidrage til at nå klimaplanens mål for merværdier og en rimelig og retfærdig fordeling af disse?
 - Hvordan kan det sikres, at initiativet kommer flest muligt til gode?
 - Risikerer initiativet at puste til eksisterende sociale, miljømæssige eller økonomiske uligheder i kommunen?
 - Hvordan kan det sikres, at de positive merværdier og gevinster kan følges på og fremhæves i opfølgningen på budgetinitiativet/klimaplanen (indikatorer og data)?

Hvad er et CO₂-budget?

Et CO₂-budget er den samlede nettomængde CO₂, som må udledes i en afgrænset periode, hvis et bestemt klimamål skal nås. CO₂-budgettet fungerer som en udledningsgrænse: overskrides grænsen, kan målet ikke indfries.

I en kommunal sammenhæng tager CO₂-budgettet udgangspunkt i de reduktionsmål, der er fastsat i klimaplanen. Det handler helt enkelt om at omsætte det langsigtede mål – for eksempel om at nå nettonuludledning i 2050 – til en konkret grænse for, hvor meget CO₂ der maksimalt må udledes i de enkelte år undervejs. Dermed bliver de langsigtede målsætninger oversat til årlige delmål, som kan bruges til at følge udviklingen tæt og holde kommunen på sporet.

Et CO₂-budget gør det således muligt at se, om tempoet i reduktionerne er tilstrækkeligt, eller om der skal sættes ind med yderligere tiltag. Det fungerer altså lidt på samme måde som et økonomisk budget: det angiver, hvor meget man har at “gøre godt med”, og gør det tydeligt, hvis man er på vej til at overskride budgettet.

Arbejdet med et CO₂-budget for kommunen kan begynde med et samlet kommunalt CO₂-budget for scope 1 og 2, som over tid suppleres med særskilte CO₂-budgetter for fx transport, energi, indkøb eller forbrugsbaserede udledninger etc. Et sådant CO₂-budget kan men fordel indgå i kommunens klimabudget (læs mere om klimabudgettet på side 25-28).

I Rudersdal Kommunes klimabudget er der fx opstillet årlige udledningsgrænser som illustrative pejlemærker i forhold til kommunens klimamål. Formålet er dog blot at vise en lineær reduktionssti med delmål frem mod målet – der er ikke tale om at fastsatte præcise årlige grænser (se side 45 for link til Rudersdals klimabudget).

Oslo Kommunes klimabudget har i deres klimabudget opstillet udledningsstier for kommunens klimamål (fx for vejtrafik, energiforsyning mv.) frem mod 2030, som illustrerer det gab, der er imellem de vedtagne, finansierede tiltag, de yderligere identificerede virkemidler og det nødvendige reduktionsbehov. Se illustrationerne i Oslos [Underlag til Klimabudsjett 2025](#) og læs mere om Oslos arbejde med klimabudgettering på side 53.

Hvordan sikres det, at CO₂-budgettet er afspejler globalt klimaansvar?

Hvis kommunerne ønsker at klimaplanen fortsat skal leve op til international *best practice*, skal den følge kravene i C40's framework *Cities Climate Transition Framework* (CCTF), det tidligere kaldet *Climate Action Planning Framework* (CAPF).

Det betyder bl.a., at kommuners reduktionsmål vurderes på, om de er tilstrækkeligt ambitiøse i forhold til [Parisaftalens målsætninger](#). Formålet med dette er netop at sikre, at kommunens CO₂-budget ligger inden for rammerne af det globale reduktionsbehov.

Når et sådant CO₂-budget derefter igennem klimabudgettering skal kobles til den ordinære økonomiske budgetproces, får kommunen dermed mulighed for at sikre, at økonomiske beslutninger afspejler globalt klimaansvar og udgør kommunens “fair share” af det globale reduktionsbehov.

I [Klimaalliancens vejledning til klimaplansrevision](#), udarbejdet af CONCITO i samråd med C40, beskrives en metode til, hvordan kommuner kan genbesøge deres reduktionsmål og vurdere, om de er tilstrækkeligt ambitiøse og i overensstemmelse med Parisaftalen.

7 CASE- EKSEMPLER

Hvilke erfaringer med klimabudgettering findes i andre kommuner – i Danmark og internationalt – og hvad kan man lære af dem?

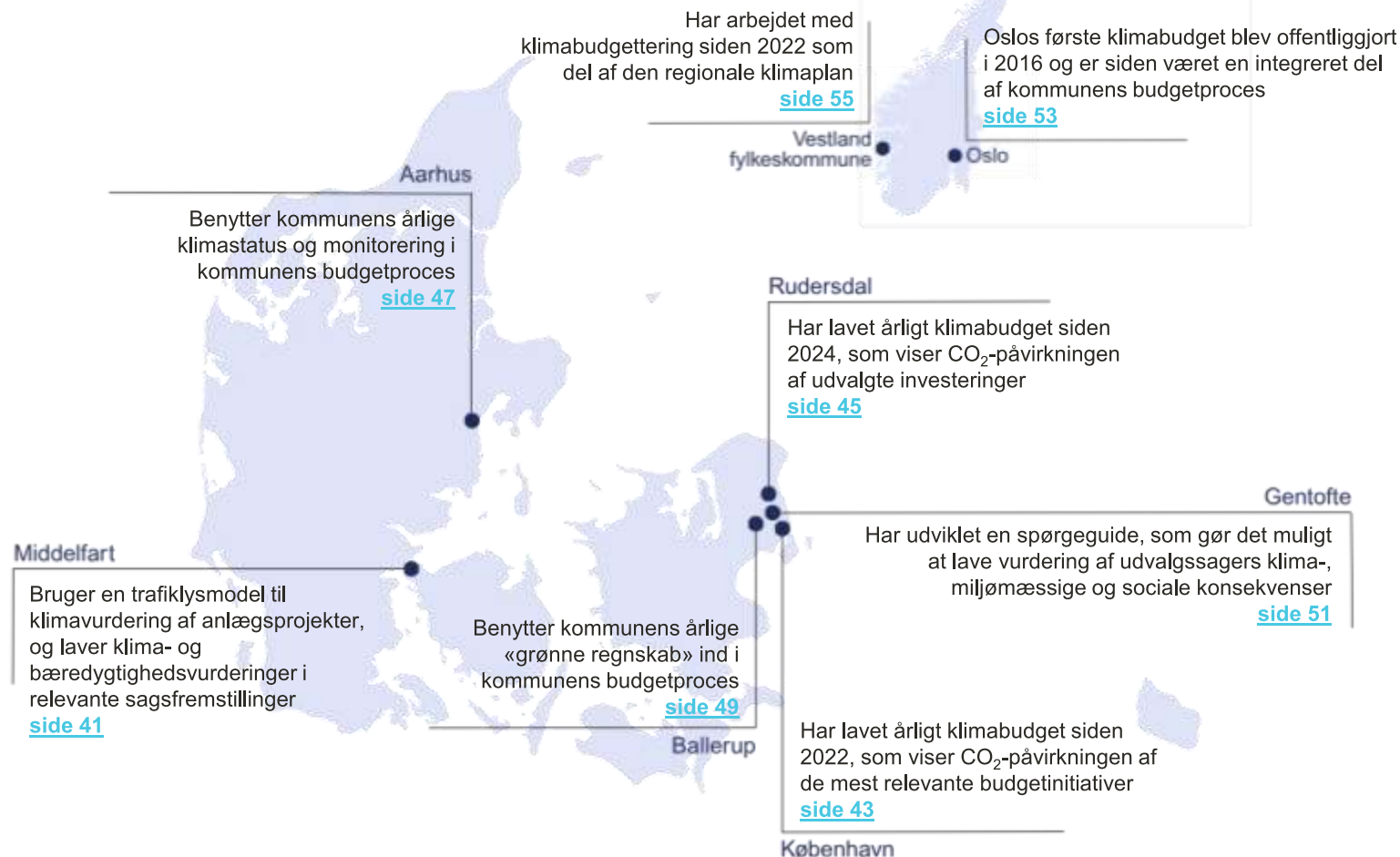
Case-eksempler til inspiration

Otte cases til inspiration

I dette kapitel præsenteres otte cases, fra både Danmark og Norge, som beskriver forskellige kommuners erfaring med klimabudgettering. Lige fra de kommuner, der har arbejdet med klimabudgettering i flere år, til de, som netop har udarbejdet deres første klimabudget eller proces for at få klima ind i sagsfremstillinger.

Hver case indeholder tre gode råd til andre kommuner der vil i gang. Dertil en beskrivelse af kommunens arbejde med klimabudgettering – herunder hvad de gør i dag, de resultater og læringer de har fået med samt deres ambitioner for fremtiden.

De otte cases er udvalgt for at inspirere og motivere flere danske kommuner til at komme i gang med klimabudgettering.

Middelfart Kommune

3 gode råd

- **Sikre politisk og ledelsesmæssig opbakning til klimaarbejdet** – Det er dem der skal motivere og understrege at klima skal og bør indlejres i det daglige arbejde på tværs af alle kommunens forvaltninger.
- **Klæd medarbejderne godt på** til at arbejde med klimavurderinger ind i sagsfremstillinger, fx via netværk og uddannelsesforløb.
- **Inkorporér klima og bæredygtighed i medarbejderudviklingen**, fx introkurser for nye ledere.

Middelfart Kommune

Indbyggere:
40.318 (2025)

Størrelse:
299,9 km²

Organisering:

Klimaarbejdet koordineres af Klimastaben med 4 årsværk, hvoraf der bruges ca. 1 personuge til klimavurderinger af anlægsbudget om året. Klimastaben er ledet af Klima, natur og miljøchefen, som refererer til Klima-, Teknik- og Miljødirektøren (direktionen). Implementering af klimaplanen er forankret i Klima-, Natur- og Genbrugsudvalget, med Byrådet med den overordnede styringskompetence. Der er en fast samarbejdsrytme mellem Økonomi- og Klimastabene.

Link til relevant inspiration:
[Teknisk Udvalg den 9. september 2025 | BC dagsorden pkt 314](#)
[Byrådet den 1. september 2025 | BC dagsorden pkt 625](#) Eksempler på klimavurderinger i sagsfremstillinger

Baggrund og udgangspunkt

Med kommunens klimaplan fra december 2020 blev det vedtaget, at der skulle gennemføres klimavurdering af budget allerede for 2022-budgettet.

Det blev besluttet at starte med simple skridt – ”man kravler før man kan gå”. I et samarbejde mellem Økonomiafdelingen og Klimastaben blev det fundet frem til en simpel trafiklysmode, som tilkendegiver niveauet af klimapåvirkning. Det blev også besluttet udelukkende at gennemføre trafiklys analysen på anlægsprojekter.

I en årrække har Middelfart Kommune indarbejdet ”Klima og bæredygtighed” (K&B) som et fast punkt i sagsfremstillinger på linje med ”Økonomi” og ”Høring”. K&B beskrivelsen anvendes i en stor del af de sager, hvor det er relevant.

Hvad gør Middelfart Kommune i dag?

Klimavurderingen af budget sker på nye anlægsbudgetforslag i forbindelse med at budgetforslag samles og prioriteres af direktionen. Vurderingen sker i samarbejde med de relevante afdelinger, herunder særligt Ejendomscentret og i dialog med Økonomiafdelingen. Der anvendes et skema som indeholder følgende:

- Vurdering af projektets bidrag til opfyldelse af kommunens klimamål
- Projektets klimapåvirkning, hvor reduktion af udledninger farves grøn, øgede udledninger farves rød, og ingen/lille ændring farves gul. Trafiklyset opdeles i projektet under anlæg og under drift. Der gives en kommentar til farveangivelsen.
- Kommentarer ift. mulige forbedringer/eller hvorvidt projektet er det bedste realistiske klimaforslag

I forhold til K&B i sagsfremstillinger er der for nyligt i gang sat en særlig indsats, som i første omgang skal styrke K&B i sagsfremstillinger fra Klima-, Teknik- og Miljøforvaltningen. Erfaringerne skal udbredes via det interne klimanetværk, som består af repræsentanter for hele kommunens organisation og via direktionen, til andre forvaltninger og afdelinger. Klima-, Natur- og Genbrugsudvalget spiller en aktiv og central rolle i denne opgave.

Læring og resultater

Læringen er, at en trafiklysmode godt kan indarbejdes i anlægsbudgetter, men at det er svært at spore den direkte effekt på de enkelte politiske beslutninger. Trafiklysmodeen vurderes mere at bidrage til en mere langsigtet politisk holdningsændring til nye anlægsprojekter, samt til kompetenceopbygning hos de kollegaer, som arbejder konkret med projektforslagene, da det er gode dialogværktøjer. Den overordnede politiske ramme (Klimaplan og Klimapolitisk aftale) er afgørende for at indfri delmål om klimavurdering af budget og klima og bæredygtighed i sagsfremstillingerne.

Ambitioner på sigt

Middelfart Kommune ønsker at fortsætte arbejdet med klimavurdering af budgettet, herunder at styrke sammenhængen mellem budget og klimaplan, så klimamålene yderligere synliggøres i budgettet. Dette underbygges fortsat af arbejdet med klima og bæredygtighed i sagsfremstillinger.

Middelfart Kommune ønsker at fortsætte med at styrke kompetencer i og erfaringer med klima som et integreret kvalitetssikringselement i de kommunale beslutninger og daglige drift. Det vil bl.a. ske ved yderligere at styrke den del af medarbejderudviklingssamtaler, som omhandler klima og bæredygtighed.

Klima- og Bæredygtighedsvurdering				
K&B vurderet Ja/Nej	Bidrag opfyldelse af klimamål (Stort/Mellem/Lille/Negativt)	Skønnet drivhusgasudledning (CO ₂)		Er forslaget det bedste realistiske klimaforslag Ja/Nej
		Anlægsperioden *(Rød/gul/grøn)	Driftsperioden *(Rød/gul/grøn)	
Ja	Lille	Etablering af bygning medvirker til øget udledning.	Kvadratmeterudvidelser vil altid have negativ indvirkning på klima og bæredygtighed. Der er	Ja, der er tale om klimaoptimeret byggeri. Det indebærer, at der bygges efter en standard.

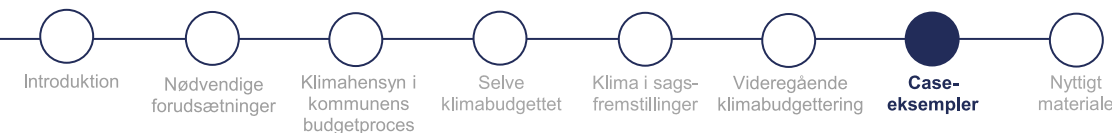

Københavns Kommune

3 gode råd

- **Politisk og ledelsesmæssig forankring og opbakning til opgaven er altafgørende.** Klimabudgettet skal være en integreret del af kommunens budgetproces og bidrage til prioriteringen af klimarelevante initiativer ved budgetforhandlinger
- **Organisatorisk ejerskab og ressourcer er nødvendige.** Udpeg ansvarlige enheder og opbyg intern kapacitet.
- **Tænk langsigtet og pragmatisk i metodevalg.** Start evt. med robuste indikatorer, som I er vant til at arbejde med (fx scope 1 og 2, eller LCA for nybyggeri) og udvid gradvist.

Københavns Kommune

Indbyggere:

667.124 (jan 2025)

Størrelse:

88,25 km²

Organisering:

I Københavns Kommune er klimaarbejdet organiseret på tværs af forvaltningerne, hvor der både findes klimafaglige kompetencer i Teknik- og Miljøforvaltningen og Økonomiforvaltningen. 2 årsværk i Økonomiforvaltningen er ansvarlige for at drifte og udvikle klimabudgettet i tæt samarbejde med kollegaer i Teknik- og Miljøforvaltningen.

Link til relevant inspiration:

[Budgetaftale 2025, se bilag 2 for Klimabudget 2025](#) og [Budgetaftale 2026, bilag 2 Klimabudget 2026](#)

Baggrund og udgangspunkt

Københavns Kommune udarbejder klimabudget i forbindelse med kommunens budgetaftaler. Klimabudgettet er udviklet over de sidste tre år på baggrund af et politisk medlemsforslag i 2022 og har derfor været udviklet siden Budget 2023 (efteråret 2022).

Klimabudgettet skal vise klimapåvirkningen af udvalgte budgetinitiativer og understøtte muligheden for prioritering af klimahensyn til budgetforhandlingerne, så Københavns Kommunes klimamål omsættes til konkret handling i vedtagne initiativer.

Hvad gør Københavns Kommune i dag?

Københavns Kommunes klimabudget viser klimapåvirkningen af budgetinitiativer, hvor der kan beregnes en klimaeffekt ved kommunens budgetforhandlinger. Klimabudgettet indeholder en årlig status på indfrielsen af kommunens klimamål og holder de reducerende klimainitiativer vedtaget med budgetaftalen op imod reduktionsmankoen for at indfri klimamålsætningerne.

Helt konkret indeholder klimabudgettet følgende elementer:

- Årlig status på indfrielsen af Københavns Kommunes klimamål.
- Klimapåvirkning af både udledende og reducerende budgetinitiativer, der er en del af budgetaftalen.
- For budgetinitiativer med en reducerende CO₂-effekt indgår beregningen af CO₂-effekt i de enkelte budgetnotater, som forhandlingspartnerne præsenteres for under forhandlingerne. De vedtagne budgetnotater samles herefter i klimabudgettet.
- For budgetinitiativer med CO₂-udledning beregnes effekten for nybyggeri og anlægsprojekter, hvor der bruges LCA-beregninger.

Læring og resultater

I Københavns Kommune har det været afgørende for klimabudgettets succes, at der har været opbakning til det - både politisk og i den forvaltningsmæssige ledelse. Klimabudgettet er udviklet som et pilotprojekt og er gradvist blevet udvidet år for år.

Når et klimabudget udarbejdes, er der hele tiden en afvejning mellem ambitionsniveau, datakvalitet og legitimitet. Københavns Kommune anbefaler derfor at have fokus på at finde den rigtige balance i den enkelte kommunes kontekst, hvor kommunen vurderer klimapåvirkning på flest mulige tiltag med fokus på høj transparens og valide datakilder.

Ambitioner på sigt

For bedst at kunne understøtte Københavns Kommunens kommende Klimastrategi 2035 skal klimabudgettet fortsat udvikles og tilpasses.

Københavns Kommune ønsker, at klimabudgettet i højere grad kan fungere som et styringsværktøj i kommunens prioriteringer. Derfor udvikles klimabudgettet over de kommende år til en samlet styringsmodel for klima. Det centrale element i styringsmodellen er at fordele kommunens reduktionsmål for egen virksomhed på ansvarlige forvaltninger og dermed forankre ansvaret for udledningen og for at udvikle reducerende initiativer bredt.

Klimabudgettet skal fortsat bruges aktivt som værktøj til at sikre, at der er et oplyst grundlag for politiske prioriteringer ved kommunens budgetforhandlinger, men samtidig bliver klimabudgettet til en samlet styringsmodel, der tænkes ind i alle kommunens beslutningsprocesser og i hele kommunens drift.

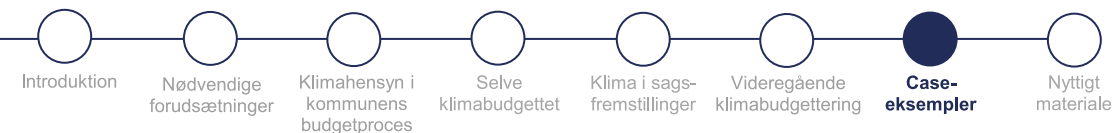

Rudersdal Kommune

3 gode råd

- **Brug klimaplanen aktivt i budgetforhandlinger** – Lad status på klimaplanen være en del af grundlaget for de politiske prioriteringer.
- **Start småt og byg op** – Fokuser på udvalgte mål og indsatsområder fra klimaplanen i begyndelsen. Klimabudgettet behøver ikke dække alt fra start.
- **Få klima tidligt ind i beslutningerne** – Integrér klimaaspekter tidligt i sagsfremstillinger og budgetprocessen, før beslutningerne låses.

Rudersdal Kommune

Indbyggere:
57.423 (maj 2025)

Størrelse:
73,3 km²

Organisering:
Rudersdals klimaindsats koordineres fra et klimasekretariat, hvor 3 årsværk er dedikeret til at understøtte arbejdet med klimaplanen internt og eksternt, og hvorfra arbejdet med klimabudgettet koordineres. Klimasekretariatet er placeret under området "By og Miljø", men samarbejder med kommunens økonomiafdeling om klimabudgettet.

Link til relevant inspiration:
[Rudersdal Kommunes budget 2025-2028](#), hvor klimabudgettet er et underafsnit (se side 83)

Baggrund og udgangspunkt

Med kommunens klimaplan fra 2022 blev det vedtaget, at de skulle arbejde med klimabudgettering. Processen startede i 2023, og til budgetforhandlingerne for 2024 indgik for første gang et klimabudget. Rudersdals arbejde med klimabudgettering er inspireret af Oslo, Trondheim og Københavns kommuner.

Selve klimabudgettet indgår som et afsnit i kommunens budgetforslag og omfatter kommunens reduktionsmål og en række udvalgte indsatsmål samt en kort status herpå. Dertil er der effektvurderet på udvalgte tiltag fra investeringsoversigten. Dette for at understrege, at der også er en klimabundlinje.

Hvad gør Rudersdal Kommune i dag?

Klimabudgettet præsenteres for Kommunalbestyrelsen forud for årets budgetforhandlinger, som en del af budgetforslaget.

Tilgangen kan beskrives således:

- Der vises grafisk, hvor meget CO₂ Rudersdal må udlede årligt for at leve op til målene i klimaplanen.
- Der refereres til status fra den årlige evaluering af klimaindsatsen på en række konkrete reduktionsmål for 2030 samt nye mål for kommunens forbrug.
- Der laves beregninger af CO₂-effekten ved forskellige nye tiltag på investeringsoversigten, primært inden for energi, transport og byggeri.
 - Udvalgte nybyggeri- og anlægsprojekter, samlede netto CO₂-belastning (LCA) over en 50-årig periode
 - Udvalgte projekter, der bidrager til CO₂-reduktion og indfrielse af klimaplanen
 - Understøttende initiativer, uden beregnet klimaeffekt

Læringer og resultater

Det er en god idé at vælge et tema i teksten om klimabudgettet og lave nogle beslutningsrelevante nøgletal, der kan supplere de effektvurderede tiltag og anvendes bredere i beslutningsprocessen, fx generelle beregninger på CO₂-effekten ved renoveringer sammenlignet med nybyggeri.

Et område, hvor klimabudgettet forventes at få direkte betydning, er i implementeringen af kommunens nye, bæredygtige bygherrepolitik. Denne skal bidrage til den grønne omstilling og er i tråd med ambitionen om, at Rudersdal Kommune tager ansvar og går forrest i udviklingen af fremtidens grønne Rudersdal – som det også fremgår af kommunens klimaplan.

En central udfordring fremadrettet er at sikre, at klimabudgettet bliver mere aktivt anvendt til at lave konkrete prioriteringer af de handlinger, det indeholder. Det kunne fx være ved at præsentere grønnere alternativer og kunne sætte økonomi herpå.

Ambitioner på sigt

Klimabudgettet er fortsat under udvikling og vil gradvist blive udbygget over tid. Der er et ønske om at anvende status på klimaplanen endnu mere som grundlag for budgetforhandlingerne og kommende års klimahandlingskataloger. Der er også et ønske om at indtænke større driftstiltag.

Der er en klar udviklingsmulighed i at inddrage klimaaspekter tidligere i sagsfremstillingerne frem for kun én gang årligt i forbindelse med klimabudgettet, da mange beslutninger på det tidspunkt allerede kan være fastlåste. En tidligere inddragelse vil desuden give mulighed for dialog med fagområderne om klimahensyn og grønnere alternativer i tråd med kommunens indkøbsprincipper i den nye grønne indkøbspolitik

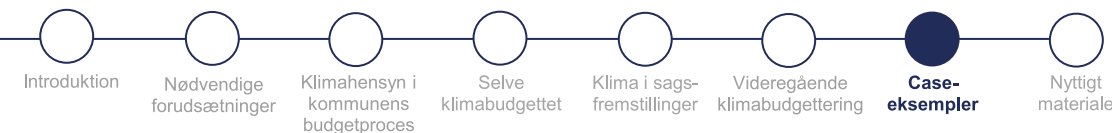

Aarhus Kommune

3 gode råd

- **Tænk klima ind fra starten** – Klimahensyn skal med i de tidlige beslutningsfaser.
- **Gør klimaopfølgningen brugbar** – Det skal være let at forstå og anvende, både for politikere og medarbejdere.
- **Brug det, der allerede virker** – Byg videre på eksisterende processer, fx ved at integrere årlige statusopfølgninger og monitorering direkte i budgetarbejdet – i stedet for at skabe nye parallelle systemer.

Aarhus Kommune

Indbyggere:
373.667 (maj 2025)

Størrelse:
469,6 km²

Organisering:
I Aarhus Kommune koordineres klimaindsatsen og ansvaret for klimabudgetteringsprocessen fra Klimasekretariat med 10-15 årsværk dedikeret til implementeringen af klimastrategien for Aarhus. Klimasekretariatet er placeret som en del af Teknik- og Miljøforvaltningen.

Link til relevant inspiration:
[Aarhus Kommunes nye klimaplan 2025-2030](#)

Baggrund og udgangspunkt

Med aftalen om Klimaneutralt Aarhus 2030 blev et bredt flertal i Aarhus Kommunes Byråd i 2024 enige om at fastholde målsætningen fra 2008 om, at kommunen som samfund skal være CO₂e-neutral i 2030 i scope 1 og 2. Med Klimaplan 2025-2030 udmøntes den politiske aftale således i konkrete handlinger, der anviser, hvordan de politiske visioner kan komme i mål. Udgangspunktet for Aarhus Kommune er derfor implementering af Klimaplan 2025-2030.

Hvad gør Aarhus Kommune i dag?

For at nå målet om klimaneutralitet i 2030 kræver det løbende information om klimaindsatsen i kommunen. Derfor modtager byrådet en årlig klimaopfølgning, som beskriver de forventede udledninger i 2030 uden yderligere tiltag (BAU-fremskrivning), en status på de igangsatte handlinger i klimaplanen og hvor langt kommunen forventes at være fra målet om klimaneutralitet i 2030, såfremt planen realiseres.

Denne klimaopfølgning modtager byrådet forud for budgetforhandlingerne. Formålet er således at tydeliggøre fremdriften på klimaindsatsen, samt at fremhæve eventuelle udfordringer.

Derudover arbejder Aarhus Kommune på at supplere større og væsentlige beslutninger med konsekvensvurderinger af CO₂e-udledningerne, såsom LCA-vurderinger af lokalplaner, nybyggeri og anlægsprojekter.

Læringer og resultater

Aarhus Kommune arbejder ud fra en klimaøkonomisk tilgang, hvor der prioriteres en så omkostningseffektiv realisering af klimamålene som muligt. Dermed fokuseres særligt på de områder, hvor klimabelastningen er størst og på de indsatser, der skaber størst mulig CO₂e-reduktion for pengene.

Dette har styrket samarbejdet mellem Teknik og Miljø og Borgmesterens Afdeling, og har anskueliggjort måder hvorpå klimahensyn kan integreres i økonomiske beslutninger.

Ambitioner på sigt

Aarhus Kommune ønsker at forbedre og udvikle sit monitoreringssystem, der skal følge fremdriften på de enkelte indsatser. Formålet hermed er at give byrådet den bedste og nyeste information løbende for at sikre, at klimamålene opnås.

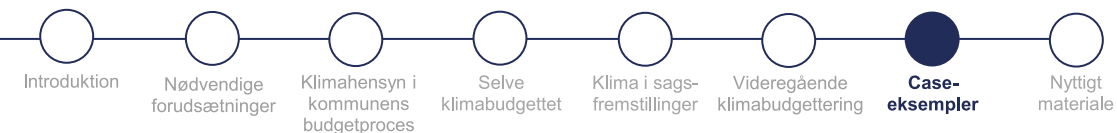
Derudover ønsker Aarhus Kommune at udvikle og forbedre sine konsekvensvurderinger af CO₂e-udledninger fra kommunens beslutninger.

Ballerup Kommune

3 gode råd

- **Gør klima styrende** – Placer klimaambitioner højt i styringshierarkiet, så den sætter retningen for alle andre planer og politikker.
- **Opbyg en stærk organisering** – En organisering der kan "stå for sig selv", og holde til skiftende personale. Særligt vigtigt, for at matche den kommunale kontekst.
- **Brug den årlige monitorering, I allerede laver** – Integrér eksisterende monitorering meget aktivt ind i kommunens budgetproces.

Ballerup Kommune

Indbyggere:
53.516 (maj 2025)

Størrelse:
33,95 km²

Organisering:
Ballerup Kommune har et klimateam på 3,5 årsværk og en programleder, der står for faglig ledelse, koordinering og implementering af Klimahandleplanen. Programlederen refererer til klimastyregruppen og sikrer sammenhæng fra konkrete tiltag til strategisk niveau. Derudover mødes en tværgående arbejdsgruppe to gange årligt, mens medarbejdere samles 5–7 gange årligt i faglige grupper knyttet til deres klimatiltag.

Link til relevant inspiration:
[Ballerup Kommunes Grønne regnskab 2023](#)

Baggrund og udgangspunkt

Ballerup Kommunes Klimapolitik ligger øverst i styringshierarkiet, lige efter kommunens Vision 2029 – dermed ligger Klimapolitikken over Planstrategien og Kommuneplanen. Det betyder, at når der fremadrettet skal udvikles og justeres i politikker og planer, så skal klimaet vægtes højt og repræsentere hovedindsatsområderne i Klimapolitikken.

Der er udarbejdet et årshjul, der sikrer, at klimainsatsen indgår som en integreret del af kommunens budgetproces. Den årlige status på Klimahandleplanen afreporteres i Det grønne regnskab, som efterfølgende forelægges den politiske ledelse. Herefter indarbejdes det Det grønne regnskab ind det administrative budgetforslag – både i forhold til den faste rammebevilling og som dokumentation for eventuelle merbevillinger.

Hvad gør Ballerup Kommune i dag?

I Ballerup Kommunes "Det grønne regnskab" gives der et overblik over, hvor langt kommunen er med målsætningerne i Klimahandleplanen. Der indgår indikatorer for udviklingen i forbruget af el, vand, varme samt et overblik over udviklingen på transportområdet. Der indgår kvantitative og kvalitative opgørelser af CO₂-udledningen. Der indgår også KPI'er som udtryk for fremdrift i klimatiltagene samt merværdier og rimelig og retfærdig fordeling af gevinsterne ved det enkelte klimatiltag.

Ballerup Kommune har en rammebevilling til at implementere Klimahandlingsplanens tiltag. Det grønne regnskab bruges aktivt til at vise, om tiltagene er på rette vej mod målene.

Læringer og resultater

Ballerup Kommunes organisering er blevet trykprøvet. Organiseringen fungerer godt, også når der til tider sker personaleudskiftning i ledelsen og på medarbejderniveau.

Fremadrettet vil et klimabudget blive anvendt til CO₂-beregninger på store opgaver, som ikke direkte er en del af klimamålene og dermed ikke understøtter Parisaftalen. Blandt andet vil der ved sagsfremstillinger af anlægsprojekter, renoveringer, nybyggeri, lokalplaner samt køb og salg af kommunale bygninger og arealer kunne anvendes værktøjet InfraLCA suppleret med andre typer af LCA-beregninger.

Ambitioner på sigt

Fremadrettet vil begrebet klimabudget bestå af to klimaøkonomiske tilgange. Først og fremmest dækker det at få CO₂-beregninger ind i udvalgssager – sidestillet med punktet økonomi – på de store opgaver, som ikke direkte understøtter Parisaftalen (som ovenfor nævnt).

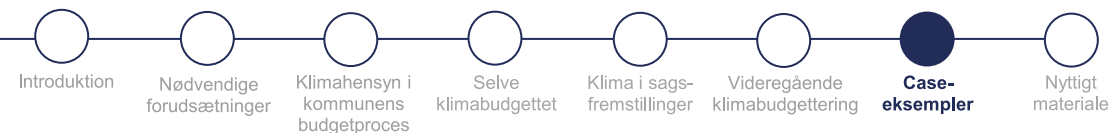
Den anden tilgang er også et udtryk for en klimaøkonomisk tilgang, men hvor betragtningen vil være en CO₂-reduktion holdt op imod, hvad det vil koste i kroner at reducere et 1 kg/ton CO₂. Det er et endnu ikke et vedtaget politisk ønske at afprøve dette på alle typer klimatiltag i Klimahandleplanen. Men der er et politisk ønske om at styrke fokus på de klimatiltag, der kan give en markant CO₂-reduktion i forhold til de afsatte midler, med henblik på at øge tempoet i den samlede omstilling.

Gentofte Kommune

3 gode råd

- **Placér ansvaret for klimabudgettering strategisk** – Læg ansvaret i økonomiforvaltningen, der hvor alle sager går igennem.
- **Start simpelt** – Vent ikke på tal. Brug kvalitative vurderinger for at komme i gang.
- **Gør afvejningerne synlige** – Brug enkle værktøjer som farver og spørgeguide til at tydeliggøre konsekvenser og trade-offs, så det bliver overskueligt og let at gå til for både fagmedarbejderne og chefer i forvaltningerne, direktører og politikerne.

Gentofte Kommune

Indbyggere:

75.076 (januar 2025)

Størrelse:

25,54 km²

Organisering:

I Gentofte Kommune er 2 årsværk dedikeret til arbejdet med miljø- og klimækonomi, herunder klimabudgettering. De er organisatorisk placeret i økonomiforvaltningen. Klimabudgetteringsteamet koordinerer og samarbejder tæt med de ansatte i kommunens Klimaenhed. Desuden har kommunen et tværgående "klimanetværk" hvor medarbejdere fra alle forvaltningenheder sikrer overblik over klimaaftagene.

Link til relevant inspiration:

[Gentofte Kommunes arbejde med at basere flere beslutninger på den tredobbelte bundlinje.](#)

[Referat økonomiudvalg 9/12 '24, pkt. 42](#)

Baggrund og udgangspunkt

Økonomiudvalget i Gentofte har en klar ambition om at få klima, miljø og sociale hensyn indarbejdet i beslutningsgrundlaget.

Gennem et EU-finansieret LIFE IP-projekt, *Circular Economy Beyond Waste* (CEBW), som omfatter 26 delprojekter, har Gentofte Kommune fået midler til at integrere cirkulær økonomi i kommunens centrale beslutningsprocesser. Formålet er at styrke den tværgående bevidsthed om de klima- og miljømæssige konsekvenser, der følger af de valg, kommunen træffer.

Tilsammen har disse initiativer været det nødvendige afsæt for, at kommunen nu aktivt arbejder med klimabudgettering.

I dag finansieres de to årsværk, der er dedikeret til opgaven, delvist af CEBW-midlerne og en ramme afsat af kommunalbestyrelsen.

Hvad gør Gentofte Kommune i dag?

På baggrund af inspiration fra Cornwall (England) og doughnutøkonomi-modellen har kommunen foretaget en kortlægning af relevante målsætninger i kommunen, på tværs af forvaltningsområder, og udarbejdet en spørgeguide, som gør det muligt at vurdere sagers potentielle konsekvenser på klima, miljø og sociale aspekter, og dermed skabe et overblik over den "tredobbelte bundlinje".

Vurderingerne er kvalitative og omsættes til farvekoder – fra grå (ingen påvirkning) over grøn (positiv) til gul og rød (negativ påvirkning). Modellen angiver ikke, hvad der er det rigtige valg, men synliggør konsekvenser og skaber grundlag for en mere oplyst politisk dialog – med tydeliggørelse af de afvejninger og trade-offs, der følger med enhver beslutning.

For at sikre gennemsigtighed udarbejdes der en kort, offentlig rapport for hver sag, der dokumenterer vurderingsgrundlaget.

Læringer og resultater

Gentofte Kommunes erfaringer med klimabudgettering er begrænsede, da arbejdet med at udvikle modellen først begyndte for ca. ét år siden. I december 2024 blev formatet præsenteret for politikerne, som tog positivt imod det. I løbet af 2025 bliver modellen afprøvet i 1-3 udvalgssager, og i 2026 udvides testen til flere sager.

Klimabudgetteringsteamet ser det som en central opgave at styrke både forvaltningernes og politikernes bevidsthed af de klima-, miljø- og sociale hensyn og afvejninger, som enhver beslutning indebærer.

Det har vist sig som en klar fordel, at ambitionen om at træffe beslutninger baseret på den tredobbelte bundlinje udspringer af økonomiudvalget og at ansvaret for klimabudgettering ligger i økonomiforvaltningen, hvor alle sager forbundet med økonomiske konsekvenser er forankret. Det har givet teamet både overblik og legitimitet til at gå i dialog med de øvrige forvaltninger og det politiske niveau. Samtidig er det tætte samarbejde med kommunens klimaenhed afgørende for opgavens bredere forankring.

Ambitioner på sigt

Kommunen sigter mod gradvist at supplere det kvalitative vurderingsværktøj med kvantificerbare metoder, så mere specifikke indikatorer og nøgletal kan understøtte vurderingerne.

Målet er, at vurderinger af klima, miljø og sociale aspekter skal kunne holdes op mod de økonomiske konsekvenser, og dermed blive en naturlig del af den samlede sagsafvejning og være anvendelig på tværs af forvaltninger og sagstyper.

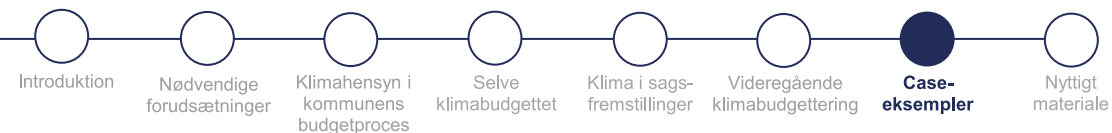
Erfaringer fra de første afprøvninger i 2025-2026 skal bruges til at modne værktøjet og arbejdsformen.

Oslo Kommune

3 gode råd

- **Fordel ansvar bredt og tydeligt** – Involver hele organisationen og giv hver forvaltning ansvar for konkrete klimatiltag og for opfølgning på disse.
- **Brug det, I har** – Byg videre på de data I har og brug eksisterende beregningsmodeller. Det sparer tid og øger troværdigheden.
- **Følg op – hvert år**: Skab faste rytmer for opfølgning og justering. Et klimabudget skal fungere som et styringsværktøj.

Oslo Kommune

Indbyggere:
724.300 (januar 2025)

Størrelse:
454 km²

Organisering:
Klimabudgetteamet i Oslo består af 4 ansatte og er forankret i Klimaetaten, som rapporterer til Byrådsafdeling for miljø og samferdsel (MOS). Teamet udarbejder faglige budgetindspil, udkast til klimabudgettet med teknisk bilag samt forslag til rapporteringsindikatorer, og har ansvar for koordinering og dialog med kommunens enheder. Klimaetatens faggrundlag bearbejdes videre af MOS i samarbejde med Byrådsafdeling for finans, mens selve klimabudgettet ejes af finansbyrådet på linje med det økonomiske budget.

Link til relevant inspiration:
[Oslo Klimabudsjett for 2025](#)
[Klimabudsjett og styringsinformasjon](#)¹

Baggrund og udgangspunkt

Oslo var blandt de første byer i verden til at indføre klimabudgettering. Det første klimabudget blev lagt frem i 2016 for budgetåret 2017. Siden da er klimabudgettet blevet udviklet til at omfatte hele kommunens klimamål – både direkte og indirekte udledninger, energiforbrug, klimatilpasning og naturlig karbonlagring.

Klimabudgettet er integreret i den ordinære budgetproces og behandles på linje med det økonomiske budget. Rapportering sker tre gange årligt i forbindelse med den økonomiske rapportering, hvilket sikrer en systematisk opfølgning og gør klimabudgettet til et centralt redskab i gennemførelsen af kommunens samlede klimaindsats.

Hvad gør Oslo Kommune i dag?

Klimabudgettet kortlægger de største udledningskilder, fastsætter konkrete virkemidler og – hvor det er muligt – kvantificerer den forventede CO₂-reduktion. Hvert tiltag får en ansvarlig enhed, og der udvikles indikatorer til brug for opfølgning. Klimabudgetprocessen følger et årshjul, som er tæt integreret i den ordinære budgetcyklus:

- **Februar:** Klimaetaten udarbejder en første leverance i form af en gap-analyse, der peger på virkemidler og processer, som bør igangsættes i det kommende år og i økonomiplanperioden for at nå klimamålene.
- **Februar–marts:** Byrådsafdelingerne udsender budgetrundskriv til kommunens enheder med de tekniske rammer for budgetarbejdet, hvor klima indgår.
- **Marts:** Der afholdes en rammekonference, hvor byrådet fastlægger prioriteringer og økonomiske rammer med udgangspunkt i Klimaetatens første indspil.
- **Maj:** Enheder afleverer budgetforslag; Klimaetaten leverer andet indspil med virkemiddeltabeller og indikatorer.

- **August:** Klimaetaten leverer udkast til klimabudget; igennem budgetforhandlinger fastlægges der mål og strategier.
- **September:** Klimaetaten leverer et teknisk bilag, som forklarer metodikken bag klimabudgettet. Byrådets samlede budgetforslag, inkl. klimabudgettet, publiceres.
- **Oktober:** Klimaetaten udarbejder udkast til indikatorer, som de ansvarlige enheder skal rapportere på for at følge implementeringen af tiltagene.
- **December/januar:** Byrådet vedtager budgettet, og klimaarbejdet indarbejdes i tildelingsbreve til enhederne.

Læringer og resultater

Oslo Kommune har erfaret, at klimabudgettet styrker det tværgående samarbejde og forankrer klimaansvaret bredt i organisationen. En vigtig læring er, hvor afgørende det er at tildele klart ansvar for opfølgning, rapportering og gennemførelse af hvert enkelt tiltag. Det har gjort klimaindsatsen mere målrettet igennem tydeliggørelse af, hvor der kræves yderligere handling.

Samtidig er der steder, hvor kommunen arbejder med at blive endnu bedre – især ift. kvantificering og håndtering af indirekte udledninger.

Ambitioner på sigt

Oslo Kommunes ambition er at etablere en selvforstærkende styringsstruktur, hvor afvigelser i CO₂-reduktioner automatisk fører til justering og skærpelse af virkemidlerne.

Fremadrettet arbejdes der med at integrere flere sektorer, forbedre datagrundlaget, samt at sikre tydelig og forståelig kommunikation, også udadtil over for både borgere og erhvervsliv.

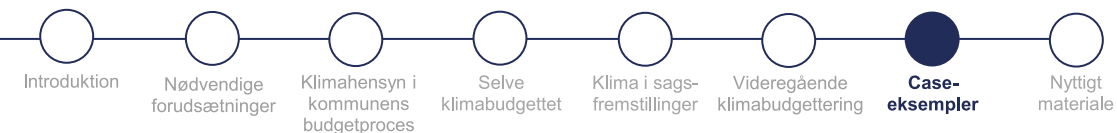
¹ *Styringsinformation* referer til en undersøgelse af, i hvilken grad kommunens klimabudget og rapportering på opfyldelsen af klimamål giver brugbar information til styring.

Vestland fylkeskommune

3 gode råd

- **Kobl klimatiltag og økonomi** – Gør klimatiltagene til en del af kommunens budget, så der følger penge, tid og ansvar med hvert tiltag.
- **Gør ansvar og effekt tydelige** – Fordel ansvaret ud i hele organisationen.
- **Undgå løsninger, der låser jer fast** – Vælg tiltag, der hurtigt mindsker CO₂ – og undgå investeringer, der gør det svært at ændre kurs senere.

Vestland fylkeskommune

Indbyggere:
655.210 (januar 2025)
fordelt på 43 kommuner

Størrelse:
33.871 km²

Organisering:
2-3 årsværk arbejder med klimabudgettet fordelt på fire personer, hvor to ansatte også har ansvar for miljøcertificeringen af fylkeskommunens enheder som tandklinikker og gymnasier. De er placeret i afdelingen for Erhverv og Plan, som arbejder med klima på flere områder. Derudover har hver afdeling en miljøkontakt med ansvar/overblik for klimainsatsen og datalevering til klimabudgettet. På tværs af afdelingerne er der et netværk for videns- og erfaringsdeling.

Link til relevant materiale:
[Klimabudsjett 2025 – Økonomiplan 2025-2028](#)

[Regional plan for klima 2022-2025](#)
[Klimabudget 2.0](#) (oversigt over al relateret materiale)

Baggrund og udgangspunkt

Vestland er det fylke (svarende til en dansk region) i Norge med de højeste drivhusgasudledninger. Samtidig er ambitionerne for udledningsreduktion i regionen meget høje. I Vestland fylkeskommune blev arbejdet med klimabudgettering cementeret i deres regionale plan for klima 2022-2025. Her fremgår det, at de tiltag, som fylkeskommunen selv har ansvaret for, skal indgå i årsplanen og handlingsprogrammet for klimaplanen samt den økonomiske plan for fylkeskommunen. Tiltagene bliver fremhævet i et klimabudget, for at sikre årlig opfølgning, prioritering og finansiering.

Hvad gør Vestland fylkeskommune i dag?

Som led i arbejdet med klimabudgettering, kortlægger fylkeskommunen de direkte udledninger fra fylkeskommunen som organisation og hele regionen som geografi. Samtidigt er der også et ønske om at reducere fylkeskommunens klimaaftryk – selvom dette er ikke er målsat med tal, så arbejdes der med cirkulære løsninger, forbrug og affald, både i selve organisationen og på tværs af kommunerne i regionen.

Hvert år udarbejder fylkeskommunen tiltag i en årsplan for klimaplanen, og disse bliver politisk vedtaget. Reduktionstiltag, i de sektorer som fylkeskommunen har ansvaret for (infrastruktur, kollektiv transport, gymnasier og tandlægetilbud), bliver præsenteret i klimabudgettet og integreret i den ordinære økonomiplan. Fylkeskommunen har et reduktionsmål om nettonul i 2030, som gælder for det geografiske område.

Klimabudgettet tydeliggør hvem i fylkeskommunen, der har ansvaret for implementeringen og hvilken CO₂-reduktion der forventes at opnå med de igangsatte eller vedtagne initiativer og tiltag. Derudover får hvert tiltag tildelt økonomi og tidshorisont – akkurat ligesom almindelige investeringsposter.

Læringer og resultater

Vestland fylkeskommune har udført tiltag med stor bredde: fra at elektrificere egen bilpark til at elektrificere færger og busser, få solceller på tagene af fylkeskommunens bygninger, sikre affaldssortering på gymnasier og tandklinikker samt at alt IT-udstyr bliver brugt igen på gymnasier før det bliver recirkuleret. Klimabudgettet har været med til at sikre investeringen i disse klimatiltag.

At lave et årligt klimabudget er et udviklingsprojekt – en både udfordrende og spændende proces. Det kræver godt samarbejde på tværs af afdelinger og fag, og det er vigtigt at vedligeholde en god dialog gennem året.

Ambitioner på sigt

Overordnet set er målet, at fylkeskommunens arbejde med klimabudgettering skal bidrage til Norges mål om at leve op til Parisaftalen.

Frem mod 2030 skal der findes tiltag og investeringer, som:

- giver betydelige reduktioner,
- undgår investeringer i infrastruktur, der låser fylkeskommunen fast i uhensigtsmæssige systemer, og som
- understøtter til mere cirkulært forbrug, økonomi og mindre materialeanvendelse.

I Vestland fylkeskommune er klimabudgetteringen endnu ikke perfekt, men der er et ønske om hele tiden at blive bedre ved at tage klimabudgettet i brug som et systematisk styringsværktøj gennem årshjulet. Fylkeskommunen deltager derfor også i forskning og udviklingsprojekter for at lære mere og være med til at videreudvikle værktøjet – også til gavn for kommunerne i fylket/regionen.

8 NYTTIGT MATERIALE

Hvilke vejledninger og rapporter er relevante at kende til?

Find mere inspiration her

Udover denne guide og den praktiske inspiration der er at hente direkte fra andre kommuner og byer, der arbejder med klimabudgettering, findes der også andet nyttigt materiale, der har til formål at hjælpe kommuner med at komme godt i gang med klimabudgettering. Herunder er samlet et overblik over det materiale, som vi mener er særligt nyttigt.

C40's standard for klimabudgettering

Dette framework opstiller principper og minimumskriterier for, hvordan der kan udvikles og gennemføres en troværdig og effektiv klimabudgetteringsproces. Det bidrager til gennemsigtighed, ansvarlighed og datadrevet beslutningstagning - og dækker hele den kommunale myndighedsramme. Frameworket suppleres af praktiske vejledninger, herunder en trin-for-trin-guide til arbejdet og en guide til, hvordan klimabudgettering kan bruges aktivt til at fremme klimaindsatsen.

Standarden kan findes [her](#).

C40's step-by-step guide

Denne guide giver konkrete råd til, hvordan en by eller kommune kan komme i gang med klimabudgettering - fra introduktion til implementering - med særligt fokus på styring og organisering. Den bygger på erfaringer fra en række storbyer og giver indsigt i, hvordan man kan integrere både reduktion, tilpasning og retfærdighed i arbejdet. Guiden er både relevant for byer og kommuner, der ønsker at indføre klimabudgettering eller allerede er i gang, og suppleres af tekniske værktøjer og et overordnet rammeværk for en troværdig proces.

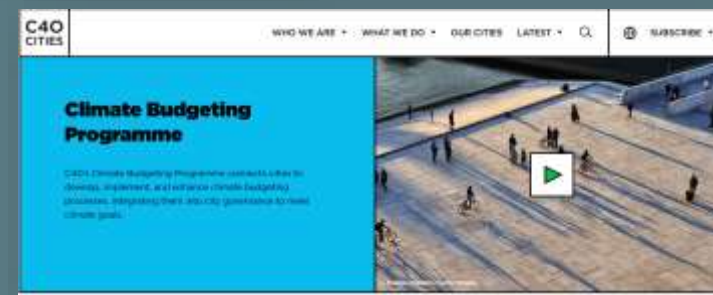
Guiden kan findes [her](#).

C40's håndbog til kvantificering

Håndbogen guider byer og kommuner i hvordan man kan arbejde med kvantificering af CO₂-udledninger til brug i klimabudgettering. Der tilbydes bl.a. hjælp til; at estimere historiske udledninger; at udarbejde en *business-as-usual* fremskrivning; at vurdere forventede udledninger baseret på reduktionstiltag, og; at monitorere udledningerne fremadrettet. I håndbogen findes desuden eksempler på løsninger og tilgange samt tips til at fordele roller og ansvarsområder på tværs af afdelinger.

Håndbogen kan findes [her](#).

C40's hjemmeside om klimabudgettering

På C40's hjemmeside om klimabudgettering samles en række ressourcer for byer og kommuner, der ønsker at arbejde systematisk med klimabudgettering. Her kan der findes baggrundsartikler, eksempler fra andre byer og kommuner, samt forskellige værktøjer, der understøtter implementeringen – fra pilotprojekter til praktiske guides og erfaringer med, hvordan klimahensyn kan indarbejdes i budgetprocesser.

Via [hjemmesiden](#) kan man desuden tilmelde sig C40's nyhedsbrev om klimabudgettering [her](#).

Norsk vejledning til klimabudgettering

Denne manual giver konkrete og praktiske råd til, hvordan kommuner og fylkeskommuner kan udarbejde og bruge klimabudgetter som et styringsredskab. Manualen bygger på erfaringer fra en række norske kommuner og giver en trinvis vejledning i alt fra forberedelse til implementering og opfølgning. Målet er at støtte arbejdet med at reducere CO₂-udledninger og sikre, at klimamål bliver integreret i kommunens økonomiske planlægning.

Manualen kan findes [her](#).

Canadisk guide til klimabudgettering

ICLEI Canada har i samarbejde med Net-Zero Action Research Partnership (N-ZAP) udviklet en klimabudgetteringsguide målrettet canadiske kommuner og lokale myndigheder. Guiden giver en trin-for-trin tilgang til, hvordan klimamål kan integreres i den økonomiske styring, og bygger på både canadiske og internationale erfaringer.

Guiden kan findes [her](#).

Vejledning af den norske kommunesektors interesseorganisation

Guiden giver en praktisk trin-for-trin-vejledning til, hvordan kommuner kan udvikle og bruge klimabudgettering som et styringsværktøj. Arbejdet deles op i fire faser: 1) opstart, 2) beregning af effekter af klimatiltag, 3) udarbejdelse af selve klimabudgettet og 4) løbende rapportering og opfølgning. Målet er at sikre, at kommunen arbejder systematisk, målbart og integreret med at nå sine klimamål.

Guiden kan findes [her](#).

For løbende opdateringer og viden om klimabudgettering –

meld dig ind og bliv en del af KTC-
netværksgruppen for kommunale
fagpersoner om klimabudgetter, -
regnskaber og data!

Læs mere på <https://www.ktc.dk/netvaerk/netvaerk-klimabudgetter-regnskaber-og-data>

